

Domoljub

V Ljubljani 13. januarja 1943-XXI

56 - Štev. 2

Zimski mir

Ko kuješ svoj značaj

Najlepša zmaga

V svetem pisnu beremo o kralju Davidu. Ka je bil David še pastir, ki je pasel črede svojega očeta, je bil že poln poguma. Če mu je puščavski lev hotel ugrabiti ovco ali jagnje, je David pohitel, ubil leva in mu odvzel njegov plen. — Ko je velikan Goljat grozil njegovemu narodu, je pastir David pohitel v boj s samo pračo ter ubil velikana Goljata. Ni čuda, če je ljudstvo prepievalo Davidu hvalospeve: »Kralj Savel je pobil tisoč sovražnikov, David pa deset tisoč!«

David je zmagoval sovražnike svojega rodu, premagoval pa je tudi samega sebe. Nekoč se je bojeval s Filistejci, ki so se bili utaborili v Efrajski dolini pri Jeruzalemu. Tudi mesto Betlehema je bilo v njihovih rokah. Tam so se dobro zakopali ter pripravljani čakali izraelskega napada. Bilo je vroče poletje. Zgoče sonce je žgalo, kakor žge le v tistih krajih. David je spregovoril svojim vojakom: »Ko bi imel še požirek vode iz studenca pred betlehenskimi vratili! Te besede so slišali trije izmed njegovih najzvestejših in najbolj pogumnih junakov. Vdrli so v filistejski tabor ter v smrtini nevarnosti v studencu zajeli vodo, ki so jo prinesli Davidu. Ko pa je David videl ta pogum svojih junaških spremljevalcev, se mu je voda zazdela sveta. Dejal je: »Kako naj bi pil kri svojih junakov, ki so življenje tvegali za me?« Vzel je vodo, ki so mu jo oni trije nudili, ter jo vpričo vse svoje vojske izlil po tleh kakor žrtev Gospodu.

David je premagal mnogo sovražnikov, njegove zmage so bile res sijajne. Toda najlepša izmed vseh Davidovih zmag je bila pač ta. Kaj je David prav za prav žrtvoval? Nič drugega ne kakor nekaj požirkov vode! Kaj je David pri tem izgubil? Bežni užitek, ki ga ima žejni, ko poskuša svežo pijačo. Kaj pa je s tem pridobil? Spoštovanje svojih vojakov, vdanost svojih poveljnikov, zlasti pa je sila njegove volje narasla in ojeklela. Božja ljubezen in milost sta po žrtvi bita z njim.

Ali moremo tudi v vsakdanjem življenju slaviti take zmage nad samim seboj? Nič koliko vsak dan! Treba se je le odreči prijetnemu griljaju, kadar te najbolj mika, in to žrtev nekako posvetiti v kak dobri namen. Kolikokrat te mika vesela družčina! Pa se je iz žrtve odpoveš. S temi si plemenitiš svojo voljo in božji blagoslov siplješ na se in svoje delo. Zlasti dandanašnji smo tako silno potrebni takih malih in večjih žrtev, ki jih lahko obrnemo v prid in blagoslov svojim dragim, domačiji itd. Fantje, saj veste, česa vsega je treba vam in nam vsem!

Morebiti bodo prav te naše male in večje žrtve tisti blagoslov, ki ga dandanašnji tako močno potrebujemo v našem zasebnem in zunanjem življenju!

Zato, moj fan!, pojdi in stori tudi ti tako!

Današnjemu »Domoljubu« so priložene položnice! Poravnajte naročnino za »Domoljuba« še ta mesec! Laskdor bo plačal naročnino v januarju (24 lir za celo leto), bo zavarovan za primer požarne nesreče!

Vojni dogodki preteklega tedna

Uspehi v Tunizu

Italijansko vojno poročilo št. 954 od 4. prosinca naglašja, da so tega dne v Sirti bili le nemerni boji, da pa so v Tunizu italijanski in nemški oddelki zavzeli nove postojanke ter mare utrdili.

Italijansko vojno poročilo št. 955 od 5. prosinca pravi, da je slabo vreme oviralo bojevanje v Sirti. — V puščavskih delih južne Libije je sovražnik močneje prisiljal na italijanske postojanke. — Zato pa se v Tunizu osne čete še naprej utrjujejo na zavzetih postojankah, kjer so dne 3. januarja zajele 300 ujetnikov, med njimi 6 častnikov. — Samo en nemški oddelok je tukaj z drznim udarom zavzel dve utrdbi ter zajel 2 častnika in 28 vojakov. V letalskih bojih je bilo zbitih 12 sovražnih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 957 od 7. prosinca navaja, da so v Sirti ogledniške čete bolj živahno delovale. V Libijski puščavi sovražnik je naprej pritiskal. — V Tunizu je sovražnik delal protinapade, ki pa niso imeli uspeha, marveč je bil sovražnik povsod nazaj vržen. — V Sredozemskem morju je italijanska pomorska enota potopila sovražno podmornico.

Vojno poročilo št. 958 od 8. prosinca veli, da je bojevanje v Sirti bilo zmerno, da je bilo odbitih le nekaj sovražnih sunkov ter prijatih nekaj ujetnikov. — Pač pa so oddelki italijanskega letalstva uspešno bombardirali pristanišče Bona ter sovražne avtomobilske kolone, ki so se pomikale po cestah. Nad 50 avtomobilov je bilo poškodovanih. — Sestreljenih je bilo 5 sovražnih letal. — Nemška letala so v alžirskih vodah napadla sovražno spremljavo, pri čemer sta dva 8000 tonska parnika bila potopljena, pet drugih pa poškodovanih.

Vojno poročilo št. 959 od 9. prosinca sporoča, da so bili v Sirti in v Tunizu za osne čete ugodni spopadi. — Osno letalstvo je v Libiji z vidnimi uspehi napadalo zbirališča sovražnih tankov in avtomobilov. V zračnih bojih so nemška letala zbila 21 sovražnih letal. — Med sovražnimi napadi na italijanska središča v Afriki je obrambno topništvo zbito dve sovražni letali.

Srditi boji na ruskem bojišču

Nemško vojno poročilo od 4. prosinca sporoča, da so Rusi prejšnji dan pri Stalingradu ter na raznih odsekih ob Donu nadaljevali svoje silne napade, da pa so povsod doživeli strahovite izgube.

Nemško uradno poročilo od 5. prosinca naglašja, da siloviti boji ob Donu in v Kalmiški

stepi ter okoli Stalingrada še trajajo. V teh bojih so nemške čete ob sodelovanju nemškega in romanskega letalstva zavrnile vse ruske napade ter uničile 20 sovražnih oklepnih vozil. — Tudi vsi napadi pri Velikih Lukih so bili odbiti. — V hudih bojih v zraku so nemška letala na srednjem bojišču zbila Rusom vsega skupaj 56 letal.

Nemška poročila naglašajo s temi boji v zvezi, da so Rusi izgubili vsega skupaj že 5000 tankov.

Nemško vojno poročilo od 8. prosinca poroča, da so na Kavkazu, ob Donu in pri Stalingradu nemške čete v uspešnih obrambnih bojih, ki so bili zelo hudi, odbile sovražne napade ter uničile 32 oklepnih voz. — Pri Ilmenskem jezeru so bili sovražni napadi tudi odbiti ter so Nemci tukaj uničili Rusom 15 oklepnikov. Nemški lovci so nad srednjim in severnim bojiščem sestrelili 32 ruskih letal, in sicer brez vsakršne svoje izgube.

Narodna Kitajska v vojski z Anglijo in Ameriko

Kitajska narodna vlada v Nankingu, ki sodeluje z Japonci zoper Čankajška, je zdaj napovedala vojsko tudi Angliji in Ameriki.

Tudi v Ameriki nova bremena

»Piccolo« piše, da je od 1. januarja 1943 dalje začel ameriški narod plačevati še 5% od svojih stalnih prejemkov in svojih rent, da bo podpiral vojne načrte Združenih držav. Obenem s temi novimi bremenami se je v januarju začelo tudi racioniranje raznih živih potrebščin. Med tovrstno blago spadajo v Severni Ameriki tudi zelenjava in razne vrste konzerv.

Zakaj je treba varčevati?

Japonska vlada je izdala odlok za pospeševanje varčevanja. Vsakemu, ki bo prihranil trikrat toliko, kolikor znašajo davki, ki bi jih moral plačati, bo davek odpuščen, če bo dal prihranke na razpolago državi. Država mu bo dotično vsoto vrnila brez 20 let.

Turčija je dobila nemško posojilo

Berlinska DNB obvešča, da sta minister Clodius za Nemčijo in generalni direktor v zunanjem ministrstvu Faik Hozar za Turčijo dne 31. decembra 1942 podpisala dokončno pogodbo, ki potrjuje prejšnjo iz junija 1942 in daje Turčiji na razpolago posojilo 100 milijonov mark za nabavo vojnih potrebščin v Nemčiji.

KRATKE z vsega sveta

Okrog 90 nasprotnih podmornic so od začetka vojne potopile italijanske sile.

Zaradi snežnih zametov je bila španska dolina Aran več kot deset dni popolnoma odrezana od sveta.

Te dni je izšla v Atenah »Božanska komedija« v novem grškem prevodu.

16.374.632.360 kun znaša hrvatski državni proračun za leto 1943; uvedli bodo nov davek na vone dobičke in na opravilčne vojaške službe.

Sedanja Bolgarija šteje nekaj več kot osem in pol milijona prebivalcev.

1500 japonskih letal je oni dan v popolnem redu letelo nad japonsko prestolnico.

Maršal Slavko Kvaternik je razrešen dolžnosti obrambnega ministra.

Pri letalski nesreči zahodno od Kaira se je ponesrečila žena angleškega letalskega maršala Dederja ter poveljnik angleških letalskih sil v Egiptu Mac Laughay.

700 milijonov potnikov so leta 1942 prepeljali rimski tramvaj.

Nove madžarske znamke imajo slike znanih osebnosti madžarske zgodovine in glavnih madžarskih spomenikov.

Cisto premoženje slovaške prestolnice Bratislave znaša sedaj nad 367 milij. slovaških kron.

Red nemškega železnega krize je bil ustanovljen leta 1813; do konca prve svetovne vojne so z njim odhikovali 5.492.533 častnikov in vojakov.

Ukrajina dobi štiritirno železnico

Nemški gospodarski listi domnevajo, da bo skoraj za trdno v Ukrajini zgrajena železnica s Kirimji tiri, za katero je bil načrt že odobren. S tem bo vsa evropska železniška mreža ojačena in izboljšana. Omenjena proga pojde čez Berlin ter se bo zvezala z železniškim omrežjem na poruhskem industrijskem ozemlju. Tako bo po najhitrejši poti prenašala ukrajinske pridelke v nemške industrijske pokrajine. Odcepek te proge bo držal v Francijo, drugi odcepek pa se bo priključil na svezo med severom in jugom, to je na progo Hamburg-Rim.

Novi italijanski tenorist — navaden ribič

V Alessandriji v Italiji so nedavno uprizorili Puccinijev opero »Tosca«, v kateri je nastopil nov italijanski tenorist Varangalo, ki je po poklicu navaden ribič. Pevec je dosegel na predstavi ogromen uspeh, ter bo prihodnje dni pel v »Rigoletto«.

Učiteljski poklice zapuščajo

V ameriškem šolstvu se je že po enem letu vojne položaj v ljudskem šolstvu občutno poslabšal. Razen zaradi poklicev v ameriško armado, se pozna veliko pomanjkanje učiteljsva tudi zaradi toga, ker se desetstisoč ljudskošolskih učiteljev, ki so bili primeroma slabo plačani, niso mogli upreti skušnjavi, da ne bi iskali zaposlitve v velikih industrijskih središčih. Tam se izučje za strokovne delavce in imajo potem možnost za mnogo višji zaslužek, kakor so ga imeli kot ljudski vzgojitelji.

Novi španski davki

Ob novem letu je stopil v Španiji v veljavo zakon glede davčnih obremenitev in potrošnje, po katerem so zvišali davke na živilske konzerve, na vino, alkoholne pijače, pivo, tobak, kavo, juto in še nekatere najbolj potrebne življenjske predmete. Davek na razkošje (luksuz), ki so ga morali Španci že sedaj plačevati na tobak in premičnine, je bil zvišan za okrog 30%.

Psi, ki so podobni lisicam

V neki afriški pokrajini imajo posebno pasno psov, ki so podobni lisicam, a ne lajajo, ker so nemli. Gobee si brišejo s tacami, kakor da bi se umivali. Če se razjeze, ukrive hrbe kakor mačke. Med evropskimi psi lajajo najmanj hrti. Le v primeru največjega razburjenja, recimo na lovu, tudi hrti cvilijo.

Plačajte naročnino za »Domoljub« še ta mesec! Kdor ne bo plačal, mu bomo list ustavili!

Oddelki konjenice italijanske armade v Rusiji na pohodu skozi stepe na vzhodnem bojišču.

Grozovitosti komunističnih rabljev Družino so mučili in živo vrgli v ogenj

Mavsarjeva družina iz St. Ruperta. Take družine, cvet slovenskega naroda, pobija nečloveški komunizem.

Mavsarjeva hiša v Praprečah pri Sent Rupertu je slovela kot ugledna in poštena hiša, kjer je živel množična družina, kjer pa je vsakdo, ki je bil siromak, dobil ob vsakem času odprta vrata in odprte roke. Gospodar Mavsar, ki mu je ob strani stala zvesta krščanska žena in mati Terezija, sta svojo številno družino lepo vzgojila. — Mavsar je bil dober gospodar, ki je užival v soseščini zaradi tega velik ugled. Zato je bil tudi izvoljen za župana te velike dolenske občine.

Ko se je od strani najbolj propadlih ljudi kar jih je med slovenskim narodom, začelo lani širiti komunistično gibanje, ki mu je spočetka nasedel celo marsikak pošteni, je bistri Mavsar takoj spoznal, da tako gibanje ne more roditi blagoslova za slovenski narod. Zato je pri vsaki priložnosti ljudem odpiral oči ter jih svaril, da si sicer nikomur izmed komunistov ni skrivil lasu na glavi. Vendar je bilo že to dovolj huda pregreha, da je molčljivo svojo družino po svoje misli ter ni zaupal raznim potepuškim ljudem, ki so si ogreli plašč zovoboditeljstva, da bi narod tem lažje izžemali. To kaže ljudje so zdaj začeli Mavsarjevimi streči po življenju. Že jeseni so mu rokovanji dvakrat izropali domačijo, nakar so začeli groziti tudi njemu in njegovim. Na odločno prigovarjanje prijateljev se je Mavsar slednjič odločil, da zapusti svojo domačijo, ki je že takrat bila vsa oplenjena, ter se preseli na gradič Dob, kjer mu je tamkajšnji graščak dal zasilno stanovanje. Tako so se Mavsarjevi preselili v Dob.

Toda komunistični rablji so prav za božične praznike napadli tudi Dob, da bi zajeli vso Mavsarjevo družino. Vodil jih je Tomičev Milan iz Sent Ruperta. Partizani so grad napadli z bombami in ga nazadnje zažgali. V njem so živi zgoreli: graščak grof Logoteti, njegova žena grofica in 17 letni grofič. — Poleg teh treh so zgoreli tudi Mavsarjevi: oče, mati Terezija, 20 let stari sin Darko Mavsar, znani slovenski športnik ter balkanski prvak v metanju kopja, 17 letna hči Marija, 14 letni sin Peter in 9 letni Stanko. — Mavsarjev sin Jože in njegov 11 let stari bratec Vilko sta srečno ušla morilecem. Ni pa znano, kaj se je zgodilo z Mavsarjevimi 18 let stari sinom Cirilom, ki ga pogrešajo.

Ko so komunistični rablji zavzeli grad Dob in zajeli Mavsarjevo družino, so jo najprej in dan strahotno mučili. Nato pa so vse skupaj živo pometali v ogenj, kjer so živi zgoreli. Ljudje v okolici so slišali pretresljivo vpitje na pomoč, toda rablji so s strojnimi zastražili vse dohode, da nihče niti blizu ni mogel. Sebe, ko je požar pomehal, so ljudje mogli iz pogorišča izkopati zgorele nesrečne družine.

Kdor ob vsem tem in takem še sočustvuje s temi zverinskimi morilci, tak pač ni več pošten človek. Tak ne zasluži drugega kakor tisto, kar čaka liste, kateri so take grozovitosti na slovenski zemlji uganjali.

»Domoljubovo« lastništvo dosti žrtvuje, da more list v redu izhajati. Oddolžite se vsaj s tem, da še ta mesec plačate naročnino na »Domoljub«.

Strahovlada v Temeniški dolini

V temeniški dolini ob Temenici stoji ponosna Groznikova domačija, ki se ji pravi pri »Dolenjskem Španu«. Tja so pridrli komunisti ter domačijo zažgali. Gospodar je v bolnišnici, žena pa ga je prav tisti dan šla obiskat. Doma so ostali otroci. Komunisti so dom zažgali, ko so vsega oplenili. Hoteli so še otroke pometati v ogenj, pa jih je služkinja rešila.

V Malih Dolah so komunisti ujeli in po silnem mučenju ustrelili 25 letnega Lesjakovega fanta. Seboj pa so odvedli Tičkovega Lojzeta, ki so ga pod Debelim hribom ustrelili.

Na Primskovem so komunisti zažgali hišo trgovke Ane Adamlje. Reva je bila v blagoslovljenem stanu. Preden so komunisti hišo zažgali, so žensko obstrleli, da se ni mogla rešiti iz goreče hiše, kjer je živa zgorela.

Tako je zdaj ta rdeči zmaj kar pobesnel po naši domovini ter ljudi in cele družine kar žive sežiga. Ne prizanaša niti nosečim materam. Kaj čuda, če zdaj ljudstvo z novo silo vstaja zoper te najhujše morilce našega naroda, kar jih je kdaj v zgodovini vihralo po tej zemlji.

Iz zasede ustreljena borca

Na božični dan sta padla ustreljena iz zasede ob osmih zjutraj Ulaga Ludvik in Borštnik Franc, oba z Rakitne. Ob sta bila vneta protikomunistična borca in klena pošteni. Številni veni in pa udeležba cele fare pri pogrebu so bili dosti jasen dokaz, kako sta bila vsem draga. Ob njuni smrti so številni tovariši še trdneje stisnili pesti in obnovili sklep, da ne odnehajo prej, dokler s slovenske zemlje ne izgine zadnji komunist. Padlima borecema slava!

Oratorij »Sv. Križ«

Znani italijanski skladatelj Lorenzo Perosi je izročil maestro Bernardu Molinariju svoj novi oratorij »Sveti križ« («La Santa Croce»). Maestro Molinari je že prišel s pripravami za izvedbo novega oratorija. Lorenzo Perosi, ki je praznovat nedavno svojo 70 letnico, dovršuje »Mašo zmage« za soli in zbor. To skladbo bodo izvajali po zmagi.

Letina v jugovzhodni Evropi

Letošnja letina v jugovzhodni Evropi je bila za žito dobra, kuže pa prav dobro tudi koruza in okopavine. Edino izjemo tvori Grčija. Slovaška računa s pridelkom 8,2 milijona met. stotov pšenice in 2 milijona met. stotov rži, Bolgarija z 10 milijoni met. stotov pšenice, Srbija pa je pridelala okrog 3 milijone met. stotov žita. Madžarska in Romunija sta imeli tako dobro letino, da bosta lahko izvažali žito, kar lani ni bilo. Srbija bo pridelala do 11 milijonov met. stotov koruze.

Odlikovan z železnim križcem in stavbiščem

Desetnik Franc Mintert se je nedavno vrnil z bojišča na Westfalsko na kratek dopust, ki so mu ga dovolili, ker je bil pred kratkim odlikovan z viteškim križcem reda železnega križca. Doma so Minterta slovesno sprejeli in župan rojstnega mesta mu je poklonil stavbišče v obsegu enega orala. Dvema odlikovančevima otrokoma je župan podaril hranilni knjižici s precejšnjo vlogo.

Kdo je tujec?

Delodajalce opozarjamo na določila čl. 27 navedbe Visokega komisarja, ki vsebuje predpise za nadzorovanje in bivanje tujcev v Ljubljanski pokrajini. Ta člen namreč predpisuje, da morajo tisti, pri katerih so bili na dan uveljavljenja te navedbe, t. j. 1. januarja 1943, tujci v službi, te tujce prijaviti po prvem odstavku čl. 9 iste navedbe, t. j. prijaviti je treba izvršiti do 10. januarja 1943, v njej pa je treba navesti osebne podatke tujca, nadalje pa je treba še podrobno navesti, v kakšni službi se tujec uporablja in koliko časa bo predvidoma zaposlen. Prijave je treba poslati Kraljevski kvesturi v Ljubljani, v drugih občinah pa uradu varnosti, če tega ni, pa občinskemu oblastvu.

Opozarjamo v zvezi s tem tudi na prepise, koga je smatrati za tujca v smislu že navedene navedbe. Za tujce se v smislu čl. 1 omenjene navedbe štejejo vsi tisti, ki so ali so pred 1. septembrom 1939 bili državljani kake tuje države, razen če so si pozneje pridobili italijansko državljanstvo, in osebe brez državljanstva. Naredba nadalje predpisuje, da niso tujci naslednji: tisti, ki so bili pred razsolom jugoslovanske države njeni državljani, so bili rojeni in na dan 11. aprila 1941 pristojni na ozemlju, priključnem Kraljevini Italiji s kr. ukazom dne 3. maja 1941 (t. j. Ljubljanska pokrajina) in z dne 18. maja 1941 (t. j. Sušak in bližnji deli savske banovine, dalmatinski otoki in nekatera mesta v Dalmaciji, med njimi Split, Šibenik, Kotor itd.) ter so tamkaj bivali stalno vsaj 15 let in so bili tamkaj na dan 11. aprila 1941. Vsi tisti, ki ne izpolnjujejo vseh naštetih pogojev, se smatrata v smislu navedbe za tujce in jih morajo delodajalci prijaviti. V ta namen je potrebno, da se za vsakega posameznega zaposlenega ugotovi, ali je tujec v smislu ali ne ter ga je treba prijaviti, če ne izpolnjuje vseh pogojev po tej naredbi.

Zaplemba premoženja upornikov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naredbo, s katero se izpreminja dosedanja naredba o zaplembi premoženja upornikov. — Prvi odstavek čl. 3. te naredbe z dne 6. novembra 1942 se glasi odslej takole:

Predloge za zaplembo predlože Visokemu komisariatu vojaška poveljstva (Kr. vojska, Kr. karabinjerji, Kr. finančna straža, Prostovoljna nacionalna milica) in policijski organi, ki so ugotovili odgovornost oseb, na katerih stroške gre postopek ali naravnost, kar tiče mesto Ljubljano potom Zavoda, o katerem govori čl. 10. navedbe, ali za ostalo pokrajino potom okrajnih komisarjev, ki so pristojni za dotično ozemlje.

V zvezi s to naredbo je omeniti, da je bila doslej izrečena zaplemba imovine naslednjih oseb v Ljubljani v korist že navedenega zavoda, in sicer premične kot nepremične imovine brez razlike:

1. Hribernik Fritz, sin Jakoba in Terezije Demšar, roj. v Koroški Beli 17. julija 1913, stanujoč v Ljubljani, Celovška cesta 50.
2. Medvešek Rudolf, sin Josipa, roj. v Gorici 21. februarja 1908, stanujoč v Ljubljani.
3. Romavh Peter, sin Petra in Ivane Hafner, roj. v Admontu 20. maja 1898, stanujoč v Ljubljani, Podlilberskega 27.
4. Kos Leopoldina, hči Ivane Kos roj. v Idriji 6. novembra 1889, stanujoča v Ljubljani.

Zaplemba je izrečena v korist Ustanove za upravljanje, likvidacijo in nakazilo posestev upornikov. Zaradi tega pozivlja oblast vse lastnike predmetov, ki so last navedenih, da jih morajo v 30 dneh prijaviti, ravno tako tudi dolgovce, ne smejo pa izročiti ali prodati stvari, ki pripadajo navedenim, tretjim osebam, niti sprejemati vplačil za njih dolgovce.

Dva vagona sladkorja za krmljenje čebel

Slovensko čebelarstvo društvo je sprejelo obvestilo, da je oblast nakazala za krmljenje čebel dva vagona sladkorja. Tako je društvo vendar uspelo, da bo dobilo prepotraben sladkor za krmljenje čebel.

Vse podružnice Čebelarstva društva naj pošljejo čimprej točne in zanesljive podatke svojih članov, ki se zanimajo za sladkor, najkasneje do 20. januarja 1943. Po prejemu seznamov bo društvo določilo količino sladkorja na vsako čebeljo družino, nakar bodo začeli sladkor razpošiljati.

Kaj je NOVEGA

Po vsebini »Domoljuba« lahko sodite, kakšno ljubeznijo in trudom je bil list urejavan! Zato upravičeno prosimo vse, da se ta mesec obnove naročnino za leto 1943. To storite pri našem zastopniku v svojem kraju ali pa po priloženi položnici.

d Uradne objave zadnjih dni je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Natečaj za povečanje kmetijske proizvodnje, Podaljšava predpisov o oddajanju nepremičnin v najem, Odprava davka na luksuz za blago, Razglasi davčne uprave, Prijava delavcev zaposlenih pri težjih in najtežjih delih, Uzakonitev kr. ukaza o odevsvojnih, ustanovnih ali prenosnih pogodbah; Spznavni znaki starih bankovcev nove izdaje. Sprememba značilnih znakov spremenjenih bankovcev nove izdaje; Nov izredni komisar pri Hranilnici in položnici v Kočevju; Plačilo mezde za nar. praznike.

d Za ljubljanske reveže. Te dni je poveljnik Armadnega zbora Eksk. general Gastone Gambara obiskal mestno županstvo, da bi posejil župana generala Rupnika. Ob tej priložnosti je general Gambara izročil županu darilo v znesku 50.000 lir, ki ga je naklonil poveljnik II. armade Eksk. armadni general Mario Roatta ljubljanskim revežem. To že drugo velikodušno darilo Eksk. armadnega generala Roatta je nov dokaz plemenitega srca, ki preveva zmagovito italijansko vojsko, ki se neupogljivo bori proti sovražnikom, a hkrati ne pozabi dobrih reševih in njihovih potreb. Župan se je najprije čestitaval poveljniku. Armadnega zbora in ga prosil, naj tolažni njegove najgloblje izraze hvalečnosti, kakor tudi izraze hvalečnosti vsega prebivalstva do poveljnika II. armade in do slavne italijanske vojske. General Rupnik je sporočil Eksk. Gambara, da bo to znatno vsoto odredil v korist vseh tistim potrebnim prebivalcem, ki še niso doleteli ugodnosti Občinskega podpornega urada in drugih podpornih ustanov, v prvi vrsti pa da bodo imeli prednost tisti, ki so v gmotnih stiskah zaradi bolezni, družine z velikim številom otrok in vsi podobni primeri, ki zaslužijo posebno upoštevanje.

d Opozorilo članom Pokrajinske delavske zveze! Člani Pokrajinske delavske zveze morajo predložiti tekom meseca januarja 1943 svoje članske izkaznice Pokrajinski delavski zvezi, da podaljša njih veljavnost za leto 1943. Podaljšanje izkaznice bo izvršeno brezplačno. Člani iz Ljubljane in bližnje okolice naj oddajo članske izkaznice zaupnikom v podjetjih, kjer delajo, da jih ti oddajo v pisarno svojega oddelka oziroma naj posamezni člani, kjer ni zaupnikov, prinese izkaznice med uradnimi urami v pisarno svojega oddelka Pokrajinske delavske zveze. Člani iz pokrajine naj predložijo izkaznice Zvezi potem občinskih sindikatov oziroma okrajnih zastopnikov PDZ v Crnomlju, Logatcu, Novem mestu in Kočevju. Kjer ni občinskih sindikatov oziroma okrajnih zastopnikov, naj člani svoje izkaznice pošljejo v podaljšanje po pošti.

d Misijonar Jernej Mozgan je bil koroški rojak iz Zelezne Kaple, ki je pred sto leti študiral gimnazijo in bogoslovje, kjer ga je škof Slomšek posvetil za duhovnika. Knatu nato je Mozgan odšel s Knobleharjem v Afriko misijonariti. Od tod je pisaril domov v slovenske liste lepa poročila. Umrl je v Afriki. O njem je izšla lepa knjžica v založbi Mohorjeve družbe, kjer je Fr. Kotnik napisal lepo poročilo o njegovem življenju in delovanju. Knjigo prav lepo priporočamo.

d »Grob ob Donavic je naslov lični knjižičel, ki je za novo leto izšla v založbi čč. sester Marijine obiskanja. Knjižica vsebuje dnevnik in opis življenja v duhu svetosti umrle sestre tega reda. Zelo jo priporočamo posebno naši ženski mladini. V knjižici so tudi zajemljivi podatki o postanku in delu reda salezijank Marijine obiskanja, žigar članice imamo nekaj let sem tudi v Ljubljani. Brošura izvod stane šest lir in se dobi pri sestrah M. O. na Mestnem trgu 5-11.

d 15 knjižnih nagrad razpisuje letošnja »Družinska pratika« za reševalce besedne uganke, ki jih bo sredi marca določil žreb. Treba

je le na dopisnici poleg rešitve nalepiti izrezek kupona in poslati založništvu Dr. P. v Ljubljano. Ker bo žreb upošteval število poslanih izrezkov, se posameznik lahko udeleži žrebanja z več kuponi. Izvod pratike s podobo sv. Družini stane 2 liri in se lahko naroča tudi po pošti s priloženo znamko.

d Vsi naročniki »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Slovenca«, »Slovenskega doma« in drugih naših listov ter izdaj v Ribniški dolini lahko poravnajo naročnino ali pa dobe razna pojasnila v ribniški Mlekarni, in sicer vsako nedeljo od 9-12 ter vsako sredo od 1-3.

d Kuhinja dnevnika »Popolo d'Italia«. Dne 1. januarja 1943 so svečano odprli kuhinjo Dopolavora milanskega dnevnika »Popolo d'Italia«. Otvoritvenemu kosilu so prisostvovali ranjeni italijanski in nemški vojaki, pa tudi zastopniki raznih oblasti. Seveda niso izostali tisti, ki jim je kuhinja v prvi vrsti in stalno namenjena, to so uradniki, uradniki in delavci prej navedenega lista. — Slovensko časopisje v označenem pogledu še ni razširilo svojega delokroga.

d Tenka plast snega je pokrila 2. januarja Gorisko pokrajino z glavnim mestom vred.

d Po zapovedani prijavi vinskega pridelka je v Italiji do sedaj ugotovljenih nad 30 milijonov hl vina. Ta količina je toliko, da ne bo samo zadovoljela potrebam oboroženih sil in destilacije, za kar je bilo svoj čas določenih 20%, temveč bo tudi docela omogočila običajno preskrbo civilnega prebivalstva z vinom.

d Plačilo mezde za narodne praznike. V »Sl. listu«, kos 103 od 23-XI-1942, je bila objavljena naredba Vsiškega komisariata, ki priznava delavcem neokrnjene prejemke za narodne praznike, in sicer: 1. Obletnico ustanovitve Rima (21. IV.), 2. Obletnico ustanovitve Imperija (9. V.), 3. Obletnica pohoda na Rim (28. X.) in 4. Obletnico zmage (4. XI.). Delavec, ki bi na enega navedenih dni moral delati, dobi za ta dan od podjetja dvojno plačo; če pa te dneve delo počiva, mu mora plačati podjetnik normalno plačo, kakor da bi delal. Normalna plača pripada delavcu tudi v primeru, da se nahaja na enega navedenih dni v bolniškem staležu, ali ima dopust ali pade tak dan na nedeljo ali praznik, ko delo sploh počiva. Enako ima pravico na normalno mezdo za gornje dneve, čeprav je morda dotični dan prost, ker dela v turnusu. Enako imajo pravico na neokrnjeno mezdo delavke, ki so v bolniškem staležu zaradi posebnosti ali poroda. Zasebni nameščenci in delavci, ki prejemale mesečno plačo neoziraje se na število delovnih dni v mesecu, imajo pravico na posebno doplačilo odgovarjajoče plače za gornje dneve, ako morajo po nalogu delodajalca na te dneve delati. Če pa so na gornje dneve prosti, se ematra, da so prejeli izplačano normalno plačo že v svoji redni mesečni plači.

d Vedno več mraza. Od dne do dne je bil v preteklem tednu mraz silnejši. Dosegel je na prostem do 16 stop. C. po ničlo. Po mirno stoječih vodah se je napravil debel led.

d 4115 poslovnih številk je v letu 1942 zaznamoval zemljiškoknjižni urad ljubljanskega okrajnega sodišča. Ta urad vodi vse nepremičninske spremembe, vse obremenitve in razne datjave, ki so vpisane na nepremičnine.

d Opozorilo delodajalcem. Vse delodajalce izven Ljubljane, ki so bili v preteklih mesecih zaradi višje sile primorani prekiniti z obratovanjem in odpustiti svoje uslužbence, pa jih zaradi izrednih prometnih razmer doslej še niso mogli odjaviti iz zavarovanja pri Zavodu za socialno zavarovanje oziroma pri njegovih poslovalnicah, vabimo, da to edaj, ko je poštni promet pri mnogih poštah uradnih zopet obnovljen, po možnosti store čim prej, da se jim zavarovalni prispevki ne bodo zaračunavali še naprej. — Če nimajo odjavnih tiskovin, naj delodajalci iz dela izstopivše uslužbence odjavijo potom dopisnice ter za vsakega uslužbenca posebej navedejo njegove točne osebne podatke ter kateri dan je nazadnje delal. Te podatke naj občina s svojo štampiljko tudi potrdi.

d Prijatelji slovenskih misijonov so dobili novo knjigo, ki je budo gotovo veseli. Dr. Fr. Kotnik je popisal življenje Knobleharjevega tovariša Jerneja Mozgana, in sicer večidel z izvorno, prijetno starinsko besedo misijonarjev samih. — Knjigo je izdala Družba sv. Mohorja. Dobite jo v vseh knjigarnah po 8 lir.

d Sedmi križ si je nadela na rame Urška Šventner, vdova Simončič iz Bistrice pri St. Rupertu na Dolenjskem, sedaj v Ljubljani. Na mnoga leta!

d Za pobožnost zadostilnih prvih sobot v čast Marijinemu brezmadežnemu Srcu je napisal prof.

NOVI GROBOVI

V Dobruški vasi, župnija Skočjan pri Mokronogu, je na praznik sv. Treh kraljev po dolgotrajni in mučni bolezni zadela od kapi umrla ugledna, daleč znana Zamanova mati, ga. Marija Zaman. Dočkala je skoraj 72 let. Bližnja in daljna okolica jo je dobro poznala, saj je bila njena gostilna tako privlačna za vsakogar. Bila je vzor gostoljubnosti in podjetnosti. Imela je tudi zelo darežljivo roko za siromake, ki ji bodo ohranili hvaležen spomin. Kot hišna gospodinja in mati svojim hčeram bi mogla služiti vsem za vzor. Skratka, bila je prava močna svetopisemska žena, zato naj ostane njen spomin blagoslovljen. Založim družinam Prijatelj, Selak, Pire in Bevc našo iskreno sožalje, blagopokojni Zamanovi materi pa večno plačilo v kraju miru in blaženosti.

V samostanu oo. trapistov v Banji Luki je odšel h Gospodu po večno plačilo g. Josip Budin, župnik v p. — Na Verdu pri Vrhniki je zapustil solzno dolino 40-letni posestnik in gostilničar Fr. Hren, brat vrhniškega župana. — V Logatu je umrla 73-letna Frančiška Musec rojena Menard. — V Mariboru sta umrla 45-letni pomožni delavec Alojzij Solar in 76-letni krojač M. Ornik. Dalje sta umrli v Mariboru 61-letna uradnikova žena Neža Petrovič in 45-letna vdova žel. usl. Neža Korošec. — V Zgorjnjem Radvanju pri Mariboru je umrla 80-letna zasebnica Ivana Polančič rojena Hober. — V Sv. Ožbaltu ob Dravi je umrl leoni trgovec in splavarski mojster, 57-letni Peter Carman. — V Celovcu je umrla v Maribor pristojna zasebnica Marija Kosol roj. Küttner, stara 61 let. — V Celju so umrli: 86-letni gostni mojster v pok. Anton Zemljak. — 62-letna upok. učiteljica mešč. šole Pavla Miklavc. — 58-letni upravitelj Ferdinand Malty in Helmut Hammer. — V Cretu sta umrli Viktor Arzenšek in Marija Arzenšek. — V Rogaljski Slatini so umrli Uršula Kisovar iz Rankovcev in Ivan Ogrizek. — V Domžalah je umrla Ana Milčeva, na Gorjušah Matej Zalokar, v Studorju Franca Zvanova in na Gorjušah Katarina Langusova. — V St. Vidu nad Ljubljano je umrl 84-letni Matej Rozman, v Ribnici pa hotelirka Uršula Arko. — V Ljubljani so odšli v večnost: učitelj v p. Maks Bajc, Kandare Alojzij iz Dan, tovarski mojster Steiner Anton, 86-letna Uršula Ažnboj roj. Meršol, vdova veletrgovca Marija Samec roj. Kompare, mestni upokojenec Janez Šimenc, Josipina Vidmajer roj. Judec, uradnik drž. žel. v p. Herman Lenassi, Štefica Ogrin rojena Pavlovič in Klarica Nečemer roj. Križnič. Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

dr. Ivan Vrečar krasno knjižico »Rožni venec bl. Device Marije«. Knjižica stane samo 2 liri in je izšla v založbi Ljudske knjigarne in Ljubljani. — Priporočamo!

d Ker je kradel živalske nakaznice, Na 13 let ječe in na 9000 lir globe so obsodili pred posebnim sodiščem v Modeni 43-letnega Viktorja Magnanija, ker je ukradel iz občinske pisarne v Castel-franca-Emiliji 187 živalskih nakaznic. Soobtožena je bila tudi njegova žena in obsojena na eno leto ječe in 1000 lir globe.

d Cast komur čast. Italijanski listi ugotavljajo, da je 34-letni Camilo Borione iz Pavije že 315-krat dal svojo kri za prenos krvi potrebnim bolnikom. Borione je žrtvoval za trpeče soljudi 105 litrov lastne krvi.

Iz Kočevja

Čenjene naročnike naših listov vljudno opozarjamo, da lahko poravnajo naročnino za vse naše liste, t. j. za »Slovenca«, »Slov. doma«, »Domoljuba« in »Bogoljuba« kakor tudi naročnino za »Slovenčevo knjižnico« v naši podružnici, ki se nahaja v pisarni Ljudske posojilnice v Kočevju, kjer se sprejemajo tudi novi naročniki za omenjene liste. Istotam se dobe vse ostale informacije.

„Tako! sem rekel in pustil, da je prišel malo do sapa, a še zmerom držal roke na njegovi rami: „Je vous ai bel et bien embrasé — zdaj imate zopet priliko, da mi očitate, to je zopet francoska beseda!“

Ker mu je bila lasulja zdrknila čez eno uho, je bil videti neverjetno beden in potr. „Pokonci glavo, Dudgeon! Preizkušnje konec. Ne bom vas tako kmalu zopet objemal. Vendar dajte proč tisto pištolo, za božjo voljo! Vi ravnate z njo, kot da bi bili bazilisk. Verjemite, enkrat ali drugičkrat se gotovo sproži. Tukaj imate svojo klobuk. Ne, dovolite, da vam ga jaz dam prav na glavo. Seveda poprej še lasuljo. Ne pripustite, da bi sila razmer stopila med vas in vašo dolžnost, ki ste jo dolžni sami sebi. Če nimate nikogar, za kogar bi se olepšali, se olepšajte vendar za Boga!“

„Oprostite, gospod, ampak vi ste malo nagli. Niti vašega imena še ne vem!“

„Resnica, prav gotovo ne, gotovo ga še nikoli niste slišali.“

„Eno vam moram povedati — je pričel.

„Nič, Dudgeon, sem mu segel v besedo. Imejte vendar malo pameti za tisto, kar je treba. Dobro vem, kaj vam manjka: večerjal Tudi jaz sem že lačen, saj nisem več vajen takih bojevitosti kot ste jih vi. Dovolite, da vam pogledam v obraz. Tako! Veste, vaš jedilni list se glasi: Tri rezine dobrega mrzlega roastbeefa, pražen sir na praženem kruhu, vrček močnega piva in kozarec, ali dva dobrega vina. To je mleko za Angleža!“

Ko sem našteval te stvari, so se mu zaiskrile oči in smehljaj mu je šinil okrog ustnic. „Bog ve, gospod, vi poznate! Vidim, da moram storiti, kot želite. Če greva še naprej po tej poti, sva v pol ure v Bedfordu.“

„Velja! Pa bodi Bedford!“

Vtaknil sem njegovo roko pod mojo, vzel njegovo borbo in stopal z njim dalje naprej, ne da bi se branil. Tako sem se na pošten in časten način rešil vic v tistem vozu. Zdaj nisem bil daleč od posestva svojega starega strica in nisem imel nobenega strahu več pred Dudgeonom. Imel sem potemtakem dovolj vzrokov, da sem bil razposajeno dobre volje. Dozdevalo se mi je, kakor da sva midva dve majčeni, samotni lutki pod neizmernim mrazim evodom noči. Ves prostor je bil okrašen, mesec poliran, tudi najmanjša zvezdica prižgana, tla pometena in povosčena in tako ni manjkalo drugega kot godba, da bi zaplesala. Od velikega veselja sem sam zaigral neki napev. Ob teh zvokih sem ovil roko Dudgeonu okoli pasu in odplesala sva po griču dol! Izpocetka se je sicer nekoliko hladno držal, toda vselemu napevu, noči in mojemu zgledu se ni bilo mogoče ustavljati. Iz ilovice narejen človek bi moral plesati in tudi Dudgeon je pokazal, da je človeško bitje. Vedno bolj

razposajeno je bilo najino skakanje

po zraku; mesec je po sencah slikal najine čudne korake in kretnje, naenkrat pa mi je kot balzam šinilo v glavo, s kakšnim človekom da sem plesal, kakšen dolgočasen, zožen obraz je kazal pod celom in kako me je bil šele pred malo trenutki razburil ta plesni tovariš!

V kratkem sva zagledala prve bedfordse luči. Moj spremljevalec se je ustavil in se naredil prostega.

„Nekoliko nedostojno se vedeva, gospod, se ne zdi tudi vam? Ljudje bodo še mislili, da sva popivala.“

„Naj le mislijo, Dudgeon, ne pijte samo vi, stari hinavec, ampak se tudi opijte, opijte se do nezavesti! — in krčmar naj vas da spraviti v posteljo! Ze ko stopiva noter, jih hočeva pripraviti na to. Človek ne sme biti nikdar premalo previden, in ne odlašati do jutri, kar lahko danes stori!“

Vendar ni imel vzroka, da bi se še dolgo pritoževal čez mojo lahkomišelnost! Dokončala sva svojo pot in dostojno dospela do vrat neke krčme, ki so njuna okna bila razsvetljena, in kjer je bilo nabito polno zakasnelih gostov. S primerno resnostjo sva povedala, kaj bi rada in kmalu so nam ob žareči svetlobi sveč postregli pri stranski mizi z večerjo, ki sem si jo že dolge dneve želel.

„Zdaj pa, Dudgeon, vam nekaj povem. Dobro poznam gospodarja in on pozna mene pa odobruje moje cilje. Povem vam samo še toliko, da sem namenjen v Amersham Place.“

„Aij! je dejal Dudgeon, meni se je začelo nekaj svitati!“

„Me silno veseli, sem odgovoril in mu porinil steklenico, ampak to je vse, kar vam morem povedati. Kar se pa ostalega tiče, mi morate verjeti na besedo. Ali mi verjamete ali pa mi ne verjamete. Če mi ne verjamete, najameva voz in se peljeva do gospoda Romaina ter mu me predstavite. Posledica tega bo, da si boste doobra pomirili vest, pa tudi dobobra zmedli namere svojega gospodarja, kar pa nimate namena storiti, če vas prav sodim — mislim namreč, da ste prebrisan človek. Nadalje se vam upam prerokovati prapretneljive posledice, kar se tiče vaše tedenske plače. Da povem na kratko, pustite me, da grem svojo pot nemoten in neoviran, in pozabljeno je vse, kar se je bilo zgodilo med nama. Če pa greva v London, bo to začetek mnogih sitnosti. Izberite si torej!“

„Sem že izbral, je odvrnil. „Pojdite jutri do Amersham Place ali pa, če vam je ljubše, pojdite zaradi mene k vrugal Jaz si umijem roke in se ni malo ne zmenim za vse skupaj. Ne, tega pa ne boste doživeli, da bi se jaz postavil med gospoda Romaina in njegovo stranko. Imeniten strokovnjak je, ampak trd kot mlinski kamen. Prav nič se ne bi čudil, če bi me odpustil! Pa vendar je škoda, je še pristaval in vzdihnil, in otožno segel po svojem kozarcu.“

„Ravno mi pade nekaj v glavo, sem rekel, prav radoveden sem in vi mi lahko potolažite mojo radovednost. Zakaj ste se vendar tako zagrizli v tega ubogega Duboisa? In zakaj ste potem obrnili vso svojo pozornost na mene? In konec vseh koncev, kaj vas je nagnilo, da ste se podali v vse te sitnosti in neprilichnosti?“

Na moč je zrdel.

„Veste, gospod, je odvrnil, upam namreč, da je še vedno nekaj takega, čemur pravimo rodoljublje!“

15.

Vrnitev gospoda Rowleyjevega grofa.

Drugo jutro ob osmih sva se z Dudgeonom poslovila. Medtem sva bila postala velika prijatelja in jaz bi ga bil z veseljem pridržal pri sebi, bi se bil celo peljal z njim v Amersham Place, toda podoba je bila, da je imel v krčmi, kjer sem nameril nanj, gotovo neke posle mojega starega strica, čegar posestva so segala vse do tistih krajev.

Kmalu po deveti uri sem se odpeljal v najetem vozu proti Dunstablu. Samo ime Amersham Place je vsepovsod vzbujalo smehljanje in vlnudnost. To je vsekakor morala biti ugledna hiša in moj stari stric je bil znan daleč naokrog. Njegov sloves je postal kakor gorski hrbet vedno večji,

čim bliže sva prišla; v Bedfordu so ljudje potegnili čepico z glave, v Dunstablu pa so se že po trebuhu plazili.

Čim bliže sem prišel, tem bolj sem spoznaval vzroke tega velikega čišanja. Ze zidovje parka je od zunaj delalo kraljevski utisek, ko pa sem zagledal poslopje samo, sem se iz rodbinske nečmurnosti čutil nekam opijanjenega. Kar debelo sem gledal poslopje samo, sem se iz rodbinske nečmurnosti čutil nekam opijanjenega. Kar debelo sem gledal. Grad je bil prostran kot Tuilerije. Obrnjen je bil proti severu in od neskončnih vrst oken od odsevali zadnji žarki sonca, ki se je nagibalo kot rdeča obla med gorami snežnih oblakov proti zatonu. Vhod je krasil strebenik z dorijskimi stebri, ki bi bil okras vsakemu templju, sluga pa, ki me je sprejel pri glavnih vratih neznanško hlapčevski, skoraj bi rekel, neznanško prihuljen. Vežo, v katero sem stopil skozi steklena dvojna vrata, je ogreval kamin, poln bukovih korenin in deloma razsvetljen.

„Grof Aune de St. Ives, sem odgovoril, ko me je vprašal služabnik, kdo da sem, na kar se je priklonil še bolj globoko, stopil v stran in me peljal do uprav dostojanstvenega oskrbnika. Mnogo dostojanstvenikov sem bil videl v svojem življenju, toda nobenega, ki bi ga mogel primerjati temu bašnemu bitju. Blagovolil je imeti pozorno imi Daweon in od njega sem izvedel, da je stanje mojega starega strica jako resno. V hiši da so imeli zdravnika, ki je vedno skrbel zanj, da vsak dan pričakujejo gospoda Romaina in da so že zgodaj jutraj poslali po mojega bratranca grofa St. Ivesa.“

„Ga je tako nenadoma napadla bolezen? sem vprašal.“

„No, tega da ne bi mogel ravno reči, moči dat ga zapuščajo in polagoma vsiha. Včeraj da se mi je bolezen zelo poslabšala in postal je po gospodu Romaina, kmalu nato pa da je na svojo lastno odgovornost obvestil o tem grofa. Videlo se mi je potrebno, gospod grof, da skličem vso rodovino, e je dodal.“

Rekel sem mu z ustnicami, dasi ne s srcem, da je prav ravnal. Vse je kazalo, da je bil Daweon v službi mojega bratranca.

„Kdaj pa smem upati, da lahko pridem do svojega starega strica, grofa?“

„Drevi, je odgovoril. Medtem pa mi hoče pokazati mojo sobo, ki da je že dolgo pripravljena za mene; nekako eno uro pozneje pa da bom imel kosilo v družbi zdravnika, če nima moje lordstvo nič proti temu.“

Moje lordstvo mi imelo kar nič proti temu.

„Na žalost se mi je pripetila majhna nezgodaj izgubil sem vso priljago in imam samo to, kar nosim na sebi. Sicer ne vem, koliko gleda gospod zdravnik na zunanost, vendar mi pri najboljši volji ni mogoče, da bi prišel k mizi tako, kot gre!“

Prosil me je, da naj si ne delam nobenih skrbi zaradi tega. „Ze delja časa pričakujemo vaše lordstvo; za vse je poskrbljeno.“

To je bila gola resnica. Zame je bila pripravljena velika soba; skozi okna s stebriči se je poslavljalo zadnje plapolanje zahajajočega zimskega sonca z odsevom imenitnega ognja v kaminu; postelja je bila pripravljena. Pred ognjem je ležalo več lepo položenih oblek in iz zadnjega kota mi je stopil nasproti mlad služabnik s proscim namsehom. Sanje, ki sem bil živel v njih, so bile videti, kakor da so dosegle svoj višek. Vse je bilo, kakor da bi bil šele sinoči odšel iz te sobe; bil je v ovoj dom, ki sem se vrnil vanj in prikrvat v svojem življenju sva spoznal čarobno silo besedi dom in dobrodošel.

„Upam, da je tukaj vse, kar vaše lordstvo potrebuje, je rekel gospod Dawson. „Tale služabnik tukaj, Rowley, bo skrbel za vse, kar počeli vaše lordstvo, in upam, da boste zadovoljni z njim. Če milord izvoli povedati temu Rowleyju vse, kar želi, si bom prizadeval, da izpolni mvse milordove želje.“

S temi besedami se je poslovil imenitni in menil že dobobra mrski gospod Daweon in bila sva sama z Rowleyjem.

Jaz, ki sem se prav za prav zavedel šele v ječi trdnjaveki, ki sem živel med onimi, vedno dostojanstvenimi tragičnimi ljudmi, ki so brez vsake tolažbe čakali ure, da pridejo na morišče, nisem se bil spznel prijetnosti svojega rodu in kaj se pravi udobno živeti. Zaradi tega ni čuda da sem nekam nezaupljivo gledal svojega prvega služabnika. Kopalnica je bila tik zraven, neverjetno hitro je bila pripravljena vroča voda in tako sem kmalu sedel v turški spalni obleki razkošno zadovoljno in udobno v naslanjaču pred zrcalom, Rowley pa je odvijal svojo britev poln ponosa pa tudi bojzani, ki mi je bila kaj umljiva.

(Nadaljevanje prihodnjia)

Skrivnostne sposobnosti živali

Živali ne znajo sicer misliti, a razpolagajo v boju za življenje z drugimi sposobnostmi. Želo je na pr. razvit pri nekaterih živalih voh. Pes loči razliko v duhovih tudi tam, kjer človeški nos odpove. Krt zaduha meso skozi 16 cm debelo zemeljsko plast. Slon, ki zelo slabo vidi, zavoha razne stvari že na daljavo 6 km.

Leto velja za voh nekaterih žuželk. Seveda so njihove tipalke, ki jim služijo namesto nosu, izredno razvite. Čebela ima na vsaki taki tipalki okrog 30.000 celic za voh. Le nekatere žuželke ločijo po duhu smreke od jelke. Lesne ose »zavohajo« žuželko v lesu in zabodejo svoje želo z

jajčeci natančno tja, kjer se nahaja hroščeva buba, čeprav smo ga premaknili za nekaj metrov.

Živali čutijo že vnaprej spremembo vremena in so nekatere pravi vremenski preroki. Dokazano je, da zleze zelena žaba iz vode, ako se bliža nevihta! V Južni Afriki se zberejo oseli pred nevihto v kaki dolini; kače, škorpionji in miši prilezejo iz svojih lukenj. Nekí učenjak je opazil, da zlezejo pred potresom krokodili iz vode. V Italiji in na Japonskem vedo, da se bliža potres, ako začno psi na poseben način tuliti. Ptici vedo baje že vnaprej, v katero drevo bo strela udarila. Pravijo, da je pod drevesom, na katerem čepe vrane, varno ob nevihti.

Živali zaslutijo celo smrt. Zgodilo se je že, da so mačke ali psi prestrašeni odskočili od svojega gospodarja; kmalu nato je navidezno zdravi gospodar umrl. Prirodopisec Brehm je imel v kletki tiča kondorja, ki je bil poln uši. Nenadoma so vse uši zbežale od tiča; tri ure nato je ptič poginil. V Afriki je polno slonovih pokopališč. Ta

pokopališča leže skrita med goščo in sloni se sami podajajo tja, kadar se jim bliža smrt.

Želo sta razvita pri nekaterih živalih tudi sluh in vid. Med pomorsko bitko pri Skageraku so se zaradi grmenja topov razburili fazani, čeprav so bili od bojišča 400 km daleč. Sokoli ločijo gibajoče se predmete na daljavo 1700 m, torej bolje kakor najizvrednejši daljnogledi. Najbrž zmorejo to po kakem šestem čutu, ki ga mi ne poznamo. Podobno opazujemo tudi pri golobih-pismonoših, ki najdejo svojo zračno pot do 1600 km. Ugotovili so, da drve nosorogi v ravni črti k drugemu kilometru oddaljeni vodi, ako se je običajno napajališče posušilo.

Sokoli ločijo gibajoče se predmete, na daljavo 1700 m

Fazani slišijo na 400 km daleč

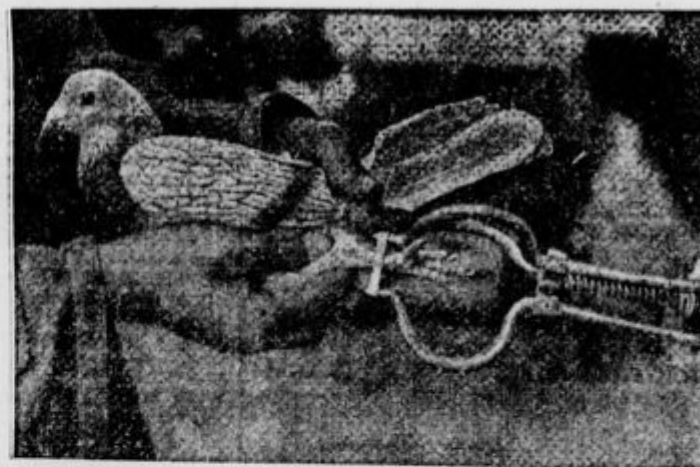
Slon gre na pokopališni kraj, ko se mu bliža smrt

Le redno plačevanje naročnine omogoča izhajanje lista!

Zato še ta mesec poravnajte naročnino za »Domoljub« pri župnem uradu ali pri našem zastopniku v svojem kraju ali pa po priloženi položnici!

Čebela vedno najde svoji pani, čeprav se je bila oddaljila več kilometrov

Golob-pismonoša najde svojo zračno pot na daljavo 1600 km

Hrvatske reke in rečna plovba

Hrvatska ima le eno reko, ki teče pretežno po njene ozemlju, to je Sava, ki je plovna v dolžini 613 km. Dolžina hrvatskega donavskega obrežja znaša 214 km, dolžina plovne dravskega obrežja pa 151 km. Tudi Kolpa je za manjše ladje plovna 73 km od izliva v Savo navzgor. Najvažnejše luke na Hrvatskem področju so Zemun, Vukovar in Beočin na Donavi, Osijek na Dravi in Sisek na Savi. Povečanega prometa pričakujejo, ko bo urejen tok Save do Zagreba, kjer bodo uredili tudi rečno pristanišče. Od Rugivice na Savi, od koder je sedaj

Sava plovna, do Zagreba je treba urediti samo 36 km rečnega toka. Prekop med Donavo in Savo, za katerega so predvidene potrebne veote, bo vsakakor zelo oživil hrvatski rečni promet.

V moštu je utonil

Nekje pri Firenzi je 39 letni kmet Angel Grossi stiskal grozdje v veliki kadi. Nenadoma je prišla Grossija slabost in pred ženinimi očmi se je pričel pogrezati v kadi, ki je bila polna mošta. Predno se je žena zavedla, kaj je prav za prav z možem, je nesrečni Grossi utonil v moštu.

Mož se je onesvestil zaradi vdihavanja plinov, ki so se razvijali pri vrenju mošta.

Bolgarsko grozdje za Nemčijo

Nemčija je v Bolgariji naročila velike količine svežega grozdja ter bo dala za izvoz sama na razpolago potrebne vagonne, ker Bolgariji tovornih vagonov primanjkuje. Grozdje bodo Nemci prevzemali na bolgarskih tleh. To se bo zgodilo na postaji Dragoman, kjer bodo čakali nemški tovorni vlaki in dovoz grozdja iz raznih bolgarskih pokrajin.

KRALJIČEK

Ljudska povest. Področje Francje Premrl

To veselo novico je prinesel Skočirjev Jurček, ki je pasal živino po travnatih rebrih na Medgorju. Pol važno, pol šaljivo je pripovedoval, da je šel danes zjutraj gor k cerkvi, da poišče izgubljeno telico. Tu je nenadoma naletel na otroka, ki je spal pod lopo pred cerkvijo; ko si ga je natančneje ogledal, je bil v resnici Kraljiček. Fantiček je čvrst in zdrav, le malo stradan, in sedi sedaj v najbližji hiši na ravnicah pod vrhom, da se malo okrepeča in poživlji.

Tedaj ni imel čevljar več obstanka. Stekel je skozi vas in po najkrajši bližnjici navkreber tako urno, kot bi bil na ravni cesti. Prej kot v eni uri je bil že zgoraj pri hiši, kjer so sprejeli in postregli najdenega otroka. Ko ga je oče zagledal pred hišo, je planil viharo k njemu, ga dvignil v naročje, ga objel in poljubil in zaklical na pol smejoč se, na pol jokajoč:

»Janezek! Janezek! Janezek! Moj otrok!«

Deček mu je ovil ročice okrog vratu in rekel:

»Tata, šel sem v nebesa, da bi poiskal mamico.«

»Za božjo voljo, Janezek, kdo ti je pa povedal, da je mama v nebesih?«

»Mihova mati so rekli in tudi sam vem to.«

»Ti ubogi otrok, nebesa so previsoko zgoraj.«

»Da, da,« je šepetal deček in kazal s prstkom proti vrhu hriba; daleč, daleč, daleč je še v nebesa.«

»In tako dolgo nisi nič jedel.«

»O pač, pozabal sem veliko borovnic ob poti. Potem je postala tema, pa me ni bilo nič strah, saj sem bil pri cerkvi Matere božje. Nato sem zaspal.«

»Pa te ni nič zeblo. In še celo bos si.«

»Nič me ni zeblo, saj se mi je zdelo v spanju, da je prišla k meni iz cerkve Mati božja in me otela s svojim plaščem. Ljubeznivo se mi je nasmehnila in mi rekla, naj bom vedno pridren. Tudi Jezušček se mi je lepo nasmehnil iz njegovega naročja in me blagoslovil s svojo ročico. Potem sta oha izginila in nisem videl več drugega kot polno zvezd nad seboj. Tedaj pa je prišla mama z nebes in mi rekla, da sem še veliko premajhen, da moram še zrasti in postati velik deček, potem šele bom mogel iti v nebesa.«

»Janezek, pri meni moraš ostati. Če odideš proč, nima tata nikogar več. Mama je tudi odsla.«

»Da, pri tatu ostanem. In ko zrastem, tedaj greva skupaj v nebesa k mami, kajne?«

Čevljar ni mogel odgovoriti, ker ga je davil jok. Stopil je v hišo in se zahvalil domačim za postrežbo otroku. Ponujano okrepečo zase je odklonil, si zadel dečka na rame in ga nesel štopozamo po hribu navzdol proti domu.

III.

Preteklo je leto. Čevljar Lovre, ki je bil videti po ženini smrti od žalosti in bolesti ves strt, je postal zopet stari Vetrnjak. Sicer ni Francce nikakor pozabil, ampak je pogosto o njej govoril in jo do neba povzdigoval. Tudi se ji zarekel, da se nikdar več ne oženi, prvič, ker človek v zakonu zgubi neodvisnost, drugič, ker bi take, kakor je bila Francka, na vsem svetu več ne dobil, tretjič, ker noče dati svojemu fantiču, Kraljičku, mačehe, in četrtič, ker je bila in ostane Francka njegova edina sedaj in vekomaj. Vkljub temu je godel in prepeval po gostilnah pogosteje in bolj veselo kot kdaj koli prej in ni bilo dneva, da bi naletel na Vetrnjaka na enem ali drugem koncu doline. Opojnih pijač nikakor ni preziral, vendar je bil redko kdaj popolnoma pijan, kvečjemu je imel toliko pod kapo, da je bil dobre volje. Tudi ni šel v gostilno zaradi pitja, ampak zaradi petja in vesele družbe. Najbolj zvesta tovariša sta mu mu bila Brbljač in Škric, ki sta bila z njim prava tropersna deteljica in obenem muzikalni tercet. Vetrnjak je igral na harmoniko, Škric na kitaro in Brbljač na kla-

rinet. Zadnji je pel globok bas, Škric mehak bariton in Vetrnjak kot škranjček čist, večkrat pa tudi hripav tenor. Odkar je čevljarju žena umrla, je bila vsa triperesna deteljica zopet samskega stanu; vsi trije so bili tudi enake starosti.

Po domače imenovani Brbljač, s pravim imenom Boltarjev Janez, je bil po svojem poklicu krošnjar in je trgoval z volnenimi izdelki, predvsem s čepicami, nogavicami, jopicami in majami. Ni pa krošnjaril celo leto, ampak

Najbolj zvesta tovariša sta mi bila Brbljač in Škric

samo zadnje tri mesece, zaslužil je pa pri tem toliko, da je drugih devet mesecev preživel zasebno pri svojem bratu mizarju, v kolikor ni presedel po gostilnah za mizo. Bil je plečat in čoklat možic, imel je okroglo glavo, rdeč nos, obruto brado, sive oči in slavnato rumene ščetinaste lase, ki so mu štrleli kot ježu bodice na vse strani z glave. Najbolj pomembna na vsem Brbljaču so bila njegova razmeroma majhna nosa. Skozi ta niso prihajali samo mogočno doneči basovski glasovi, ampak tudi brezkončne trume besed in čenč, bahanja in laganja, kar je pa znal mož tako živo in prepričevalno pripovedovati, da slednjič niti sam ni dvomil o njih resničnosti. Od svojega blebetanja in brbljanja je tudi dobil pridevek: Brbljač. Skozi majhna usta pa so tekli tudi brezštevilni kozarčki opojnih tekočin, ki jih je pa Brbljač neverjetno količino prenesel. Z osmimi četrtri vina ali z devetimi vrčki piva je bil še popolnoma trezen. Pijača ga ni nikdar toliko zmagala, da bi se mu pijanost poznala, pa najsi je pil še toliko. Vetrnjaku je bil Brbljač tem bližji, ker je bil boter njegovega sina.

Tretji v zvezi je bil Mirko Mikuž. Dasi-ravno še ni šel štirideset let, je vendar imel za seboj že zelo razburkano življenje. Kot sin zgodaj umrlih staršev je tri leta študiral, zaradi medsebojne nepopustljive nenaklonjenosti med njim in gospodi profesorji pa je obesil šolo na klin. Nato se je izučil krojaške obrti in je odšel kot pomočnik po svetu. Ker je pa težko vzdržal pri sedenju, so ga zanesla njegova potovanja vedno dalje in pri tem se je svoje obrti tako temeljito odvalil, da je komaj še znal pritišiti gumb na hlače. Sedaj je šel za postrežka in je hodil od enega hotela do drugega; toda povsod so ga odslovili, češ da ni za ta poklic, ker je na pol izpraznjene kozarce

preveč čisto izmival. Po malem odmoru se je pridružil neki pevski družbi in se je pri tem navadil igrati na kitaro. Ker je pa ta posel slabo nosel, je bil kmalu zopet na cesti. Tedaj se je posvetil umetnosti in je vstopil kot učencec pri nekem slikarskem mojstru v mestu. In pri slikarskem poklicu se je zdelo, da bo ostal. Vsaj prišel je po nekaj letih z mojstrskim spričevalom domov in se je lotil s svojo umetnostjo v domovini. Podobni sicer slikal nobenih, pač pa je znal izvrstno pobarvati skrinje, omare, mize, stole, zibelke, škafe in podobno v prav pisanih barvah in nanje pričarati lepe rožice in srčke, znal je tudi lepo poslikati veže in sobe in celo stare slike s svežimi barvami znova poživiti, tako da so ljudje njegovo umetnost splošno občudovati. Zredil se sicer ni po svojih umetnjah; kajti prič je bilo v ozkem domačem področju veliko premalo slikarskega dela, drugič je bil slikar nezanesljiv, ker ni samo slikal sob in omar, ampak še bolj pridno praznil kozarce po krčmah, in zato je zgubil naročila. Vkljub temu je hodil Mirko vedno lepo in gosposko napravljen. Bil je vitke, brhke postave, bele polti, imel je rjave zavihane brke, valovite kostanjeve lase in se je rad po mestno nosil. Sicer se je moral večkrat, ko so bili časi prav slabi, zadovoljiti s staro pomošeno vsakdanjo obleko, toda nekaj meščanskega je imel vedno na sebi, namreč črno sukno na škrice. Po svojem fraku se je razlikoval od vseh drugih moških v vasi in po tem oblačilu se ga je prijelo ime: Škric. Prav slabo mu ni šlo nikoli. Če se je tu pa tam zgodilo, da si je moral gasti žejo z bistro studenčnico namesto z rujnim vinom in da mu je krulila po želodeu lakota, tedaj se je spet oklenil svoje tete, vdove po rajnkem kramarju Maligoju, ki je bila brez otrok in bogata. Gospe vdovi Maligojki se je znal sin rajnke sestre že kot otrok prikupiti in si pridobiti njeno srce in ona ga je zato na razne načine podpirala in mu je tudi večkrat obljubila, da mu bo zapustila lepo dediščino, če ji ne napravi kake sramote. Nato je zidal nečak zlate gradove v oblake in ni izgubil nikdar dobre volje, razen ko je bil zelo vinjen; v takem primeru se je namreč lotil jokati kot otrok. Poleg vsega drugega je bil Škric tudi pesnik in je razveselil svojo ljubo teto ne samo za god in rojstni dan, ampak tudi ob drugih priložnostih z visoko donečimi verzji, za kar je potem vsakokrat prejel zveneče plačilo.

Odkar je postal Vetrnjak spet popolnoma neodvisen, ni skoraj nič več delal in je polagoma, pa gotovo zavravljal majhno glavnico, ki mu jo je zapustila Francka. Največ časa je potratil po gostilnah, kjer sta mu delala zvesto družbo njegova dva tovariša, Brbljač in Škric, in mu pomagala zabavati goste, katerih ni nikoli manjkalo, s petjem, godbo in šalami. Najhujše pri vsej stvari pa je bilo to, da je jermal Vetrnjak svojega tedaj sedemletnega dečka Janeza vedno s seboj v gostilno. In nad vse hudo je bilo, da je moral fantič pri petju in godbi treh vinskih bratcev sodelovati. Vetrnjak je kupil za glasbo nadarjenemu dečku orglice in ga je med dolgo zimo brez posebnega truda naučil celo vrsto koračnic, valčkov, poskočnic in narodnih popevk. Tudi nekaj kvantarskih pesmi je znal dečko, ki jih sicer ni razumel, pa jih je prav koražno pel. Vetrnjak je bil ves ponosen na sina, da je že tako zgodaj nastopal v javnosti in kazal svoje umetnije.

»Hej, moj Kraljiček, to je tiček, kaj?« se je bahal; »v celi deželi ne dobite takega. Izra in poje že zdaj bolje ko učitelj. Kaj bo šele postal v dvajsetih, tridesetih letih!«

»Drugi Vetrnjak,« je nekdo zaklical.

»To bi ne bilo nejslabše, hahaha. Toda Kraljiček bo postal virtuoz, operni pevce, pred katerim se boste nekoč še vsi odkrivali.«

Na dečka je bil nekoliko ponosen tudi Brbljač kot njegov boter in je pripovedoval čudovite stvari o njegovih zmožnostih. In tudi Škricu, ki je imel sploh rad otroke, je praprastel prikupni fantek tesno k srcu. Sploh sta bila vesela oha, da se je njih godalni in pevski krožek pomnožil še za enega člana. Gostilniški gostje so dečku živahno ploskali in ga hvallili, zlasti tedaj, ko je s svojim čistim in nežnim glasom zakrožil kako kvantarsko popevko.

Če bi ne bil še tako otroško preprost, bi se mu prav lahko vtihotapila v glavico domišljavost. Malce nečimeren je že vsekakor postajal. Tu ga je pa zadelo bridko ponižanje.

(Nadaljevanje priložnosti.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Ivan Grohar

Vzporedno s slovensko moderno v naši književnosti je nastala pri nas tudi nova doba v slikarstvu. Naš veliki slikar Ivan Grohar je sicer izšel še iz stare šole, pa je v teku svojega umetniškega razvoja pozneje vstopil vkrog naših modernih slikarjev, ki so nastopili leta 1900.

Slikar Ivan Grohar se je rodil 1869 v Sorici nad Selško dolino pri Škofji Loki, in sicer iz zelo revne družine. To in pa zgodnja očetova smrt je dala mlademu slikarju smer in počat za vse življenje. Ljudsko šolo je obiskoval v domačem kraju, nato pa naj bi bilo njegovega šolanja konec. In res je po končani ljudski šoli šel najprej za pastirja in drvarja v Jelovico in nato v vas Davče pri Sorici. Šele dobri župnik Jamnikar v Sorici je spoznal dečkovno nadarjenost za slikarstvo in z njegovo denarno in duhovno podporo je šel mlad Ivan kot vajence k slikarju Bradečiču v Kranj. Od tod pa se je Groharju odprla pot v svet. Iz Kranja je odšel k slikarju Milančiču, po rodu Italjanu, v Zagreb. Ali zopet je bila njegova umetniška pot prekinjena: Groharja so poklicali k vojakom. Tamkaj je bil med drugim tudi litograf.

Po vojaški službi pa je že odšel precej znan s podporo kranjskega deželnega zbora Grohar v umetniško šolo v Gradec k profesorju Schwachu in je tamkaj ostal polna tri leta. Nato je prošil za sprejem v dunajsko akademijo, pa ni bil sprejet, ker ni napravil sprejemnega izpita. Odšel pa je za dve leti v umetniško šolo v Monakovo. Ko se je vrnil domov, se je tu seznanil s slikarjem Richardom Jakopičem in odšel je oba umetnika do Groharjeve prezgodnje smrti vezala kar najtesnejša vez prijateljstva. Nekaj časa je postal življenjski Grohar doma v Sorici, nato pa je zopet odšel za dve leti v Monakovo in tamkaj študiral slikarsko umetnost v Alžbetovi šoli, v katero ga je vpeljal Jakopič. Leta 1900, se je vrnil v Ljubljano in tukaj odlično sodeloval pri prvi slovenski umetniški razstavi. Iz Ljubljane je hodil večkrat na Gorenjsko slikat. Obenem pa je bil blaginjav in odboru Slovenskega umetniškega društva. To mesto je bilo zelo usodno za vse pozneje Groharjevo življenje in delovanje. V silni revščini in stradanju si je Grohar namreč izposodil iz te blaginje nekaj denarja in odbor ga je zaradi tega tožil, da si je Grohar zastavil odboru svoje slike v veliko večji vrednosti, kakor je znašal njegov dolg. In čeprav so bile odboru dane še druge zagotovitve, da se bo denar povrnil, je bil Grohar vendarle obsodjen na tri mesece zapora. To in beda, ki je v nji živel vsa leta, je bilo vzrok njegove žalosti, hiranja, boleznij in prezgodnje smrti. V ti bedi je slikal kar naprej, služil kot pomočnik pri drugih slikarjih, da si je bil sam tudi velik umetnik, sodeloval je pri naših razstavah, jih urejal in sploh živel trpko usodo slovenskega umetnika kakor Prošeren, Levstik, Medved, Cankar in drugi. Lačen je posedal in delal po knjižnicah in muzejih in iskal uteh pri dobrih prijateljih, ki jih pa ni imel veliko.

Odlično je Grohar sodeloval tudi pri razstavi leta 1904 na Dunaju. To je bila prva slovenska razstava v tujini. Sodeloval je tudi pri ustanovitvi prvega slovenskega umetniškega kluba »Savac«, katerega članji so bili poleg Groharja tudi še: Vesel, Jama, Sternem, Berneker, Klein, Zmitek. Na razstavi na Dunaju je prodal Grohar mnogo slik, in to je bil skoraj edini svetel žarek v njegovem bednem življenju. Nato se je vrnil v Sorico in zopet slikal, jeseni 1904 pa se je naselil na Štemarjih v Škofji Loki, kjer sta delala še slikarja Jakopič in Sternem. Iz Škofje Loke je hodil Grohar v prelepo mestno okolico in povsod našel dovolj motivov za svoje slike. Od tod je tudi popotoval na razstave v Berlin, v Belgrad, v Trieste in v Gorizijo ter v Varšavo. Medtem pa je že zbolel za jetiko. Na dr. Krekovo in Jakopičevo prigovarjanje je dobil 1. 1911. podporo za študij umetnosti v Italiji, toda te ugodnosti ni mogel več užiti, ker ga je istega leta v Ljubljani pobrala prezgodnja smrt.

Grohar je že kot deček kazal veliko zanimanja za slikarsko umetnost, saj je že kot otrok iz-

rezljal igrače in slikar. Iz zgodnje njegove dobe naj omenimo te njegove slike: Kronanje Matere božje v znamenju Podborštom pri Zalem logu, Breznadožna v cerkvenikovi hiši v Sorici, Glava starega, Emavs v znamenju v Sorici, Sveta družina v župni cerkvi v Sorici itd.

Umetniško je posebno zrasel po prvem obisku Monakova. Tedaj je naslikal tebe podobe: Sveti Miklavž v zakristiji v Sorici, Rojstvo, Jaslice, Maček, Mrtva narava, Kmečka peč, Pogled na Triglav, Ob izviri Sore. Dalje so pomembne iz te dobe cerkvene slike n. pr.: v Libušnjah je naslikal štiri evangeliste, Marijino Vnebovzelje in Prihod sv. Duha, v Ribnici sv. Štefana, na Brezjah sv. Antona Padovanskega. Potem naj še omenimo slike: Slaba vest, Nezakonska mati, Pred poroko, Mož pri peči, Zena ob ognjišču, V nedeljo zjutraj, Moja mati, Povodne vile itd.

Vse te slike so pretežno še pod vplivom stare šole stvarnosti in nekoliko idealizirane. Nato pa je Grohar prešel v svoje pravo delo, v svoj umetniški višek, v slovensko moderno slikarstvo, ki se odlikuje po goli stvarnosti in obenem po vitnem načinu slikanja, po slikanju iz trenutka. Sedaj je zlasti rad slikal naravo in pokrajinske slike, ki so najlepše ne le med njegovimi slikami, marveč v vse slovenski slikarski umetnosti tiste dobe. Tako je naslikal: Ob savskem bregu, Trnovsko pristanišče, Ribiški čoln, Sončni zahod, Na pašji, Južina itd.

Svoj pravi in popolnoma neodvisen umetniški izraz je našel Grohar po svoji drugi poti v Monakovo, po naselitvi 1904 v Škofji Loki. Iz te vrhunske dobe njegovega umetniškega dela so znane tebe njegove podobe: Postojnska jama, Za vasjo, Na njivi, Sejalce, Drevo, Ajta v cvetju, Snežni metel, Iz loškega kota, Sveti Ciril in Metod v Rimu, Kapela v gozdu, Kamnitnik v snegu, Gorajite, Stara Loka, Kmečki dvor, Štemarjski vrt, Sorško polje, Voznik, Pastir, Pri delu, Pod Kamnitnikom i. t. d.

Spočetka je bil velik umetnik le malo priznan in malo hvaljen. Danes vemo, da ima Grohar za slovensko slikarsko umetnost silno velike zasluge (bil je odlikovan že za življenje!) kot umetnik sam in kot organizator prvih slovenskih umetnostnih razstav ter kot sodelavec pri prvem slovenskem umetniškem društvu. Zato bo njegovo ime v vrsti slovenskih slikarskih umetnikov z nemom na zelo vidnem mestu!

Vse naše zastopnike prosimo, da poberejo naročnino za »Domoljub« Še ta mesec in da nam z naročnino pošljejo tudi sezname naročnikov.

Pri župnih uradih plačajte naročnino, kjer našega zastopnika ni, oziroma če ne mislite plačati naročnine po priloženi položnici.

Celoletna naročnina za »Domoljub« je 24 lir.

Kardinalski kolegij

Ob sklepu leta 1942 je bil kardinalski zbor sestavljen takole: Od 70 kardinalskih mest je zasedenih 49. Med temi je 29 Italijanov, dvajset jih pa pripada drugim narodnostim in sicer so: 4 Francozi, 5 Nemecev, 2 Španci, 3 Severoameričani, 1 Belgijec, 1 Poljak, 1 Madžar, 1 Portugalec, 1 Finac, 1 Kanadčan, 1 Šveec, 1 Argentinec ter 1 Anglec. Sedanjih papež Pij XII. še ni imenoval nobenega kardinala.

Medaljon v gosjih črevih

Pred časom je izginil na skrivnostnem način iz spalnice kmetice Marije Luzano dragocen medaljon, drag spomin na pokojno mater. Za božične praznike pa je Marija Luzano zaklala lepo pitano gos. V njenem črevesju je našla dolgo pogrešani medaljon.

Okrog sosedov

» Nesreča se počiva. Levico si je zlomil 35-letni delavec Anton Vučak od Sv. Trojice. — Pri padcu si je zlomila rebro 51-letna postrežnica Rozalija Babičeva iz Maribora. — Na Počkavi se je ponesrečil 42-letni Anton Bajc, uslužben pri mariborski plinarni. Sedel je na tovornem avtomobilu, a je na ovinku padel z njega in obležal s pretresenimi možgani. Smrtnonevarno poškodovanega so prepeljali v mariborsko bolnišnico. — Avto neke mlekarne pa je podrl 16-letnega kmetijskega pomočnika Alojza Kuhlja iz Ježencev pri Framu. Fant ima poškodovano nogo.

» Zasluzni vzgojitelji. V znak priznanja za 25-letno zvesto službovanje so prejeli srebrni častni znak: šolski svetnik Ernest Rojnik v Radovljici, meščanski učitelj Rudolf Cerne na Jesenicah, Ferdinand Kern in Roman Kristalnik v Trzinu, Ivan Plajkner v Lescah, Jožef Polak v Kranjski gori, Maks Weisenbach v Boh. Bistrici in Marija Tribuč v Trzinu. Odlikovanci so se zbrali v slavnostni dvorani Okrogne urada v Radovljici, kjer so jim bila odlikovanja izročena.

» 285000 mark je vrgla zbirka za zimsko pomoč na Sp. Štajerskem. Prejšnje leto je dosegla zbirka 226.898 mark.

» Božičnico so pridedili ranjenim vojakom v bolnišnici v Novem Celju. Vsak vojak je dobil poleg lepega darila še velik zavoj subega sadja, potic, keksov in drugih dobrot, pa tudi dve steklenici vina.

» 500 prosilcev za nove kmetije. Mariborski dnevnik poroča o velikem zanimanju, ki so ga pokazali kmetje za nove kmetije na Štajerskem in Koroškem. V kratkem času so vložili 5000 prošelj. Velik del prosilcev je oblast že nastanila na novih posevkih.

SELITEVI!
Dr. Ivo Benkovič, odvetnik,
do sedaj Beethovnova ulica št. 14, splašča „Dunav“, se 11. januarja t. l. preseli v Puharjevo ulico 14/I. nad., vila »Ada« za Narodnim domom, tel. 21-34; dohod z Bleiweisove ceste, poleg „Figovca“ proti Tivoliju. Uradne ure dopoldne, le po dogovoru popoldne okrog 4. ure.

» 80-letnico rojstva je praznovala na Štajerskem pri svoji hčeri učiteljici Marija Erkerjeva, vdova po nadučitelju iz Srednje vasi pri Kočevju Lani se je preselila v Nemčijo.

» Otroški vrtec so dobile nedavno Kresnice v njem je sedaj 26 otrok.

» Slavnost v spomin pok. škola dr. Bauerja. Ko so pričeli pred leti na Šalati v Zagrebu zidati nadškofijsko desko semenišče, je ustanovitelj tega zavoda pok. nadškof dr. Bauer dal pod semenišče cerkev zgraditi tudi večjo kapelo za vernike tamšnjega kraja. Dne 22. decembra je minilo 10 let, odkar je bila ta kapela, ki je posvečena svetemu Antonu, izročena svojemu namenu. Za to priložilo se v spomin na zaslužnega pok. nadškola dr. Bauerja verniki zbrali večji znesek ter so z njim kupili za kapelo večji harmonij.

» General Nedić je zopet govoril. Pred tedni je bila na obisku pri srbskem ministrskem predsedniku zopet večja skupina srbskih kmetov iz notranosti države. Nedić jo je sprejel v svojem kabinetu ter jo pozdravil z daljšim nagovorom, s katerim je pojasnjeval smernice svoje politike. Med drugim je dejal, da mora postati nova Srbija velika narodna družina, v kateri ne bo prostora za de-omržežne in postopake in v kateri se bo visoko cenila avtoriteta vodstva. Ta nova Srbija se bo morala nasloniti na Nemčijo, na katero je po Nedičevi izpovedi navezana gospodarsko, geopolitično, socialno in kulturno.

» Novo zavarovanje rudarjev na Sp. Štajerskem je stopilo v veljavo s 1. januarjem 1943. Vsak delavec, ki doseže 65. leto in od 1. januarja 1922 dalje dokaže 15-letno zaposlenost v bivši Jugoslaviji, lahko doseže starostno rento.

Bolgarski ječmen

V letošnji jeseni so zasejali bolgarski kmetje več ječmena kakor lani. Vštevši ozimino bo z jarmim ječmenom priložnjo pomlad zasejanega v Bolgariji 370.000 ha polja. Pridelek bi znašal okrog 500.000 ton. Ozimni ječmen pridelujejo večinoma v starih mejah Bolgarije; tam sejejo razmeroma malo jarega. Bolgariji v tej vojni priključene pokrajine so prikladnejše za pridelovanje jarega ječmena.

ČLOVEK V BOJU Z MRČESOM

Splošni del.

I.

Poleg tisočev nedolžnih vrst žuželk, poznamo veliko število takih, ki so škodljive in sovražne ne le našemu zdravju, marveč tudi našemu gospodarstvu. Ne le zdravnik, živinozdravnik, gozdar in poljedelec jih pozna, ne, ampak tudi hišna gospodinja ima z njimi precej opravka. Zato jih pozna, ali bi jih vsaj morala poznati. Zato pa se bomo nekaj časa pomenkovali o teh škodljivcih, da jih spoznamo, pa da se seznanimo tudi z načinom, kako jih napravimo neškodljive.

Nekateri teh so samo nadležni, bodisi, ker onesnažijo stene, pohištvo ali druge predmete, ker so sitni po svojem vonju, brenčanju itd., drugi so kvarni, ker pokvarijo živila, obleko, les itd., tretji so nevarni, ker prenašajo s svojimi ubodi bolezenske kali bodisi s človeka na človeka ali z živali na človeka.

S tem seveda ni rečeno, da se da v naravi potegniti tako ostru mejo med temi tremi skupinami žuželk. So žuželke, ki spadajo k prvi pa tudi k tretji skupini, pa take, ki spadajo k vsem trem.

II.

Gospodarski pa tudi družabni pomen teh žuželk je splošno velik. Kajti škoda, ki jo povzročajo v gospodarstvu, znaša čisto težke milijone. Prav zato je važno uničevanje tega mrčesa. Uničevanje je v tem, da skušamo odstraniti njihov kvarni vpliv tako, da jih odvrčamo, da nam ne morejo škodovati, ali pa da jih kar uničujemo.

K prvemu načinu, ki mu pravimo preprečevanje vpliva, spada predvsem gospodarsko zdravstvo (higiena). To je snaga lastnega telesa, obleke, stanovanja, skrb za sveži zrak, skrbno odstranjevanje odpadkov, skrbno pokrivanje in shranjevanje živil itd. Posebno je važno to delo v teh časih, ko postajajo ljudje malomarni in zanikrni, zlasti pa po končani vojni. Zavedajmo se, da mrčes, ki nam je nadležen, največje ni le nadležen, marveč tudi nevaren, ker prenaša kali raznih nalezljivih bolezni.

V tem boju zoper škodljivce, oziroma mrčes, srečavamo med ljudmi dve vrsti. V prvi so tisti, ki se za nič ne zmenijo, marveč se vsega kaj hitro navadijo, v drugi pa taki, ki se sramujejo priznati, da so se nalezili kje kakega mrčesa. Oboji delajo napačno. Ni sramotno priznati zla, ki te je zadelo, sramotno pa je ne si pomagati v takem primeru, pa se še izpostavljati nevarnosti, da se po tvoji krivdi še drugi nalezijo. Mati, ki je ugotovila, da se je otrok v šoli nalezil uši, pa se sicer naglo pobruga, da jih z otroka odstrani, sama pa, ki je postala deležna te dobrote, to skriva, ne dela prav.

Pripomnimo še, da nekateri mrčesa ne poznajo. Naši vzgojitelji v šolah bi morali pri naravoslovju bolj paziti na to, da bi se otroci seznanili s temi škodljivci. Naučiti bi jih morali ločiti škodljivo in nevarno od neškodljivega in nedolžnega, pa tudi koristnega. Da temu nekoliko odpomoremo, bomo opisali najvažnejše škodljivce.

III.

Glede uničevanja mrčesa je važno vedeti, da kakega splošnega in učinkovitega sredstva za uničevanje ni. Oglasi, ki hvalijo kako sredstvo kot splošno učinkovito, n. pr. proti muham, čurkom, komarjem, osam, mravljam, ušem, moljem, že s tem dokazujejo, da niso to, kar pravijo da so, namreč »učinkovita«.

Poznamo samo eno sredstvo, ki uniči ves mrčes v kakem zaprtem prostoru n. pr. v sobi, in sicer cianov vodik, to je brezbarven plin, ki je lažji od zraka. Je pa silno močan strup, ki ne uniči le živali, marveč tudi človeka, zato je treba velike previdnosti.

Na misel, uničevati mrčes s cianovim vodikom je prišel leta 1886 Amerikanec Coquillett. To se mu je posrežilo najprej proti kaparjem, ki so uničevali oranžne in limonine nasade. Najprej so porabili oranžna drevesa z nekakim šotorom iz nepropustnega blaga, nato so prinesli pod šotor cianov natrij, ga polili z žvepleno kislino, zaradi česar so se razvile velike množine cianovega vo-

dika. Po poldruguri uri je bil ves mrčes popolnoma uničen.

Kasneje so začeli uporabljati listi postopek tudi v sobah, skladiščih, kaščah, ki morajo biti prej seveda popolnoma neprodušno zaprte. Uspeh je zagotovljen, če je vse pravilno urejeno. Dokazali so, da tak postopek prav nič ne kvari jedi, razen nekoliko čaj, kavo in tobak.

Ker pa je cianov vodik hud strup, ki ostaja včasih tudi dneve in dneve v sobah, smejo z njim razkuževati le strokovnjaki in le z dovoljenjem oblasti.

Poleg tega uporabljamo dandanes manj škodljivo sredstvo, ki se imenuje ciklon B. To je snov, ki vsebuje sicer cianov vodik. Je pa trdno telo, ki v kratkem času razvije na zraku cianov vodik. Tudi to sredstvo uporabljajo le strokovnjaki.

Kot tretje sredstvo za uničevanje mrčesa pa imamo v žveplasti kislini, ki je veliko manj nevarna kot prejšnji dve sredstvi. Ta kislina nastane, če zažgemo na zraku žveplo; ima pa ta postopek nekaj pomanjkljivosti, o katerih bomo govorili, ko bomo obravnavali stenico.

Poleg teh splošnih sredstev imamo še za posamezne vrste mrčesa posebna sredstva, o katerih bomo govorili pri vsaki vrsti. Seveda ne bomo mogli naštetih vseh, vendar bomo skušali dati najvažnejša.

IV.

Končno naj povemo še, da nam je mati narava sama dala nekaj sredstev, ki so prav tako uspešna, če ne še bolj, kakor pa kemična ali fizikalna. To so tako imenovana biološka sredstva. Ta sredstva sestavljajo živali, ki uničujejo škodljivi mrčes. Treba je torej le, da čimtiho sovražnike in uničevalce škodljivca mrčesa. Seveda ne bi bilo primerno, če bi jih kar jemali v stanovanja, ker bi s tem sami povzročili, da bi se v stanovanjih naselili morda nič manj nadležni gostje. Pač pa ta način borbe zelo uporabljajo v gozdarstvu in poljedelstvu.

Ogledimo si najprej nekatere izmed teh!

»Domoljub« je gotovo najboljši slovenski tednik! Ostal bo tak in redno bo izhajal, če boste še ta mesec poravnali naročnino nanj (24 lir za celo leto)!

Zadružništvo v Evropi

Po podatkih, ki se nanašajo na leto 1937., ki so bili objavljeni leta 1939., je bilo v vsej Evropi tedaj 181.550 zadrug, ki so imele 30.41 milijonov članov. V Nemčiji je bilo 70.002 zadrug z 11.06 člani, v Franciji 35.134 s 5.53 milij. članov, v Italiji 14.740 zadrug z 2.6 milij. članov, v Romuniji 9.460 z 1.62 milij. člani, v Švici 7.747 zadrug z 0.87 milij. članov, v Grčiji 6.363 zadrug z 0.27 milij. članov, na Danskem 3.486 zadrug z 1.97 milij. članov. Najbolj zadržno je organizirana Danska. Tu je že vsak drugi prebivalec zadržnik. Najslabše pa je zadržništvo v relativnem pogledu na prenejskem polotoku. V evropskem povprečju je 12—15 odstotkov vsega prebivalstva organiziranega v zadrugah. Računajo, da je dvojnega članstva zelo veliko, tako da je dejansko zadržno od 30 milij. ljudi organiziranih samo okoli 18 milij. Končno računajo, da je zvezanih z zadržniki v Evropi 70—75 milijonov ljudi, deloma naravnost, deloma posredno.

Švedski list o italijanskem kulturnem filmu

Stockholmski list »Dagens Nyheter« posveča poseben strokovno pisan članek italijanskemu kulturnemu filmu. V članku podčrtuje globoki vzgojni pomen italijanskih kulturnih filmov. Navaja uspehe, ki jih je Italija dosegla na tem področju in ugotavlja: »Italijanski kulturni film je imel v zadnjih letih močan razvoj kakovostnega in količinskega značaja. Različni proizvodi na tem področju so povsem enakovredni sličnim svetovnim proizvodom na polju filmske umetnosti.«

SPORTNIK
TOMAZ
PRIPOVEDUJE

Srečanje z volkovi

Kakor marsikje, tako so imeli tudi pri nas navado ali — bolj natančno povedano — razvado, da so pravili otrokom neverjetne in čudne povesti o stralovih. Tako živo so nam pripovedovali o njih, da smo verjeli, da živijo v globokih tolmunih Savinje, v gozdovih, v zapuščenih bajtah in da se vsako noč priklatijo v našo ljubo žmarjatsko dolino. Kdaj pa kdaj so nam tudi povedali, da je strah votel in da ga okoli in okoli ni, toda kdo bi verjel, ko si ga čutil v vetru in viharju, v povodnji, v prvem nadstropju zvonika, kjer so bile spravljene mrtvaške lobanje, prav posebno pa ponoči, če je naneslo, da si moral mimo božje njive z železnimi vrati in stoterimi križi.

Toliko nepotrebnega strahu so nam privedli v otroških letih, da bi mi lahko ponujali prave tisočake, če bi si upal kot desetletni hlačar opolnoči na pokopališče; dobro vem, da bi jih odklonil, ker me je bilo strah. Tako in podobno smo bili preplašeni malone vsi otroci naše doline. Ljudje, ki so nam pravili ničvredne povesti o stralovih, pač niso mislili slabo, gotovo so nas hoteli zabavati, v resnici pa so nam storili škodo, ki jo je bilo težko popraviti. Z leti se človek kaj kmalu otrese strahu pred nočjo in pred mrtveci, prav do zadnjega pa se le ne da izbrisati tisto, kar je bilo premočno vsajeno v mlade duše. Moje srečanje z volkovi me je o tem prepričalo.

Bilo je neke zime, ko sem živel kot smuški učitelj na Pokljuki, visoko v gorah, na planoti pod samim Triglavom. Marsikdaj je naneslo, da sem korakal v dolino ali v mesto. To je bila dolga pot, ki je znašala štiri ure po ravnem in navkreber ali uro in pol, če sem se spuščal od smučarskega doma na železniško postajo. Posebno rad sem hodil na Pokljuko ponoči, ko ni bilo na poti sani z lesom in ko je bila tako lepa prilika za nemoteno premišljevanje. Nekež sem se predlogo zadržal na Jesenicah in se vrnil šele ob desetih zvečer na Bled, od koder sem krenil na dolgo pot skozi tisočletne gozdove.

Noč je bila temna, nebo brez zvezd. Nikamor se mi ni mudilo in smuči so počasi žgale po snegu, ki ga je bilo gotovo do pasu. Takrat še ni bilo na Zatrniku križa, ki stoji na mestu, kjer se je smrtno ponesrečil blejski graščak Kenda. Pač pa so pripovedovali, da je v gozdu nekje nižje grob, kjer je pokopan nek ruski ujetnik iz prve svetovne vojne. Tega neznanega reveža sem se kajpada vselej spomnil in premišljeval o njegovi usodi, kadar sem hodil ponoči na Pokljuko.

Noč je bila tiha. Vse, kar sem slišal, je bilo enakomerno škripanje smuči — in vse, kar sem videl, so bili komaj vidni obrisi gazi ter dreve na bregu na levi strani in dreve na desni strani, ki je padalo v globoko sotesko. Mlade in stare smreke so dremale v svojem zimskem spanju. Bile so težko obložene s smučenimi blazinami, ki jih je veter spatil v čudno prikazni. Podobne so bile pošastnim negibnim živalim.

Ko sem pravkar premišljeval o nalogah naslednjega dne, sem zagledal na jasi na levi strani nekaj živega. Kakor rečeno, sneg je bil visok, gaz pa so globoka, da sem komaj videl čez breg. Skozi silvo kopreno sem zagledal dvoje živalskih prikazni, ki sta se mi tiho in v počasnih skokih bližali. Tako blizu sta že bili, da me je v grlu stisnilo. Prva misel je bila, da so volkovi. Ko sem se ustavil, sta tudi prikazni ostali negibni kakor okameneli. V tistem hipu, bil je najbrž le drobec sekunde, sem mislil na obrambo. Misel je delovala bliskovito naglo in mi svetovala tri možnosti: da bi jih zabodel s palicama, da bi se obrnil in bežal v hitrem smuku po poti nazaj ali pa da bi skočil v strmino in švignil skozi gozd v sotesko. »Bo kar bo,« sem dejal in se začel vzpenjati po poti naprej. Volkova sta spet skakala po globokem snegu, moje oči pa so prežale nanju.

Po nekaj trenutkih napete nevarnosti, ko so se mi že lasje ježili, sem se začel sredi noči na ves glas krobotati. Kaj je bilo? Nič drugega kakor

(Nadaljevanje na 12. strani.)

dvoje drobnih dreves v temi. Saj v resnici nisem videl dvoje živali temveč samo dvoje prikazni, ki sta skakljali. Gibanje je bilo to, kar me je zmedlo. Pri hoji sem se namreč sklanjal in kimal z glavo, ki je komaj segala čez zasaženi breg. Bil je videl, da se prikazni vpenjata in toneta v globokem snegu, v resnici pa je bila to le optična prevara.

Pač, nekaj več je bilo kakor optična prevara. Strahovi iz otroških let, o katerih so nam prevedi pripovedovali, so se maščevali.

Kako bi mogel sicer tudi samo za hip pomisliti na volkove, ko sem zadržno vedel, da ni na Pokljuki niti volkov, niti medvedov ali drugih nevarnih bitij, temveč kvečjemu pohlevna srna, plašljivi zajec ali divja koza, ki jo je prignala zima s triglavskega skalovja! Kakor rečeno, povesti o strahovih niso nikoli pozabljene in tisto še vedno nekje v skritem kotičku srca. Kadar je to najbolj neprimerno in kadar bi potreboval človek v trenutkih resnične nevarnosti največ prevdarne srčnosti, ti pridejo na misel, kakor da bi se hoteli maščevati.

Vročah je zdravie

Divji kostanj — *Aesculus hippocastanus* — je pri nas znan le kot krma. Posušeni in zmleti plodovi divjega kostanja pa so dobro zdravilo proti driski pri prašičih.

Navadna čebula — *Allium cepa* — se rabi v domačem živinozdravništvu za preganjanje oteklin in guojenja. Baje koristi, če natremo s čebulinim sokom zmečkanine, otrdela in boleče žleze in otekline. Na pol pečena čebula se rabi kot obkladek pri tvorih, da se čimprej zgnoje.

Cesen — *Allium sativum* — se daje kot čaj mladim živalim zoper gliste. Petelinom pa dajemo česen za vzbujanje in jačanje spolnega nagona.

Gozdni koren, krovajec, angelika — *Angelica silvestris* — je rastlina, ki raste po vlažnih gozdovih, travnikih in ob bregovih. Pri živinozdravništvu rabimo korenino — *radix angelicæ silvestris* — dalje listje in seme. Vse skupaj kot čaj je dobro zdravilo zoper prehlade v pljučih in sapniku. Uredi pa tudi slabo prebavo. Gozdni koren krepí želodec in poživlja moči.

Zlati grmiček (tavžentroža) — *Erythraea centaureum* — je pri nas v ljudski medicini splošno v rabi. Uporablja se v iste namene kakor encijan: za boljše prebavo, zoper gliste, bolezni jeter in ledvic, in kot dodatek k zdravilom za pospeševanje mleka.

Preslica, hvošč, konjski rep — *Equisetum arvense* — je nadležen plevel, ki raste v motvirjih, jarkih ter po vlažnih travnikih in njivah. V glavnem zdravimo s preslico slabo prebavo in notranje krvavenje. Presličen čaj oziroma sama rastlina se uporablja za čiščenje sečnega mehurja.

Sladki les — *Glycyrrhiza galabra* — sicer ne raste pri nas, vendar se mnogo rabi. Korenino dobimo v lekarni pod imenom — *radix liquoritiae*. Za zdravljenje rabimo v prah zdrobljene korenine zoper bolezni dihal, katarje, sluznic v dihalih, zoper kašelj in izcedke. Včasih se je sladki les uporabljal tudi proti lahkim driskam.

Brin, smolje, brina, smrlinje — *Juniperus communis* — raste po gojavah, sončnih brdih in po redkih iglastih gozdovih. V živinozdravništvu uporabljamo strelje, ki se pri brinju imenujejo jagode in vejice z mladimi popki. Brinje vsebuje mnogo eteričnih olj, smolj, gumijs in sladkorja. Jagode nabiramo v drugem letu, ko so zrele. — V živinozdravništvu rabimo mlade vejice s popki, ki jih namakamo nekaj tednov v dobrem spiritu. To tinkturo razredimo (1 žlico na kozarec vode) in dajemo živini dvakrat na dan, pri hudih revmatičnih bolečinah in vodenici. Brinove jagode uporabljamo za napravo eteričnega olja, ki pospe-

šuje prebavo in ga dodajamo po nekaj kapljice praškom, ki služijo v ta namen. Stločene brinove jagode v oblatih kot sodravilo pa pomagajo pri slabi prebavi, smolčki, zapiranju vode in pa pri vnetju vratu. Ako stločeno brinje počnešamo z javnežem, damo lahko kravam, da se jim poveča mlečnost. (70 g brinja in 30 g javeža enkrat na dan.)

Lin — *Linum usitatissimum* — je poljska rastlina. Za zdravljenje živine rabimo laneno seme, laneno moko in laneno olje. Laneno seme in moko vzamemo za pripravljanje obkladkov na otrdela mesta, da hitreje dozore. Seme in moko skuhamo, damo v primerno platneno vrečko in še gorko položimo na boleče mesto. Te obkladke rabimo tudi pri konjski smolčki in pri vnetju vime-na. Kot notranje zdravilo pa uporabljamo laneno moko pri vnetih ledvicah. Zdravilo dajemo v obliki svaljkov. Prav tako pomaga to zdravilo, če se posteljica pravočasno ne odloči. Praiščem damo na dan 20 do 30 g, konjem 50, govedu pa 100 g. Laneno olje uporabljamo kot notranje zdravilo v najboljšim uspehom pri zaprtju, pri boleznih v želodcu in črevih in ako je obležala krma v vam-pu. Govejci živini vlijemo 3 do 4 del olja, prašičem pa 1 do 1 in pol del. Zunanje pa je laneno olje zelo dobro pri raznih vnetjih na koži, revmatičnih bolečinah, opeklinah in oparninah. V teh primerih primešamo lanenemu olju enako množino apnene vode. To zdravilo lajša bolečine in pospešuje cepljenje.

Slezenevec, popel — *Malva silvestris* — uporabljamo prav tako kakor ajbič.

PRAVNI NASVETI

Raba in nošenje fotografskih aparatov. Izdana je odredba, ki ureja rabo in nošenje fotografskih aparatov. Brez predhodne pooblastitve je prepovedano nositi s seboj ali rabiti fotografske aparate zunaj lastnega stanovanja, ali zunaj trgovin z aparati ali fotografskih ateljejev. — Pooblastitev iz daja za vsa pokrajino Kr. kvestura. Izda jo lahko začasno tudi okrajno načelstvo, vendar samo za svoj okraj. Kdor se zaradi pri fotografiranju ali ima pri sebi fotografski aparat, ali aparat za kinemotografsko snemanje, se takoj zapre in se kaznuje če dejanje ni huje kaznivo z vojaško ječo od enega leta. Odredi se tudi zaplemba aparata. Za sojenje je pristojno vojno sodišče.

Podaljšava stanovanjske zaštite. Predpisi o stanovanjski zaštiti so podaljšani do konca vojne. Po teh predpisih se sme stanovanje odpovedati samo v izjemnih natančno predpisanih primerih in sicer: 1. če so stanovanje ali poslovni prostori potrebni najemodajalcu ali njegovim oženim sinovom ali omoženim hčeram za osebno stanovanje ali za opravljanje pridobitnega dela; 2. če je treba poslopje porušiti, da se sezida novo; 3. če najemnik ne plača dolžne najemnine najdalj v mesecu dni od dne, za katerega je bilo plačilo dogovorjeno; 4. če najemnik porablja najete prostore zoper pogodbo ali naravno namembo, ali jih oddaja v nasprotju z najemno pogodbo v podnajem ali jih pa namenoma kvari ali pa jih kvari iz velike nemarnosti pri uporabi, tako da jih s tem poškoduje; 5. če je življenje najemnika ali njegovih sostanovalec ali podnajemnika v stanovanju nemarno ali pohujljivo, ali če dopuščajo, da drugi tako živijo, ali če s svojim vedenjem v stanovanju ali na dvorišču najemodajalcu ali drugim najemnikom v znatni meri otežujejo stanovanje v istem poslopu; 6. če najemnik ali njegov rodbinski član stori kaznivo dejanje na škodo najemodajalca ali njegovega rodbinskega člana, razen če gre za žaljenje časti ali za telesno poškodbo, izzvano po enakem nastopu najemodajalca samega ali njegovega rodbinskega člana.

Tudi povišanje najemnine ni dopustno. Še vedno so v veljavi predpisi, da morajo ostati cene za stanovanje nespremenjene in take kakor so bile na dan 15. marca 1941.

Prodaja jedilne soli. Od 1. januarja t. l. dalje se kupuje jedilna sol z osebno živilsko nakaznico, veljajočo za nabavo živil. Mesečno dobi oseba 60 dkg. Če rabijo stranke večjo količino soli za soljenje domačih proizvodov, morajo vložiti prošnjo na občino, ki izda po potrebnih ugotovitvah z vizumom Kr. finančne straže ali če te ni, Kr.

karabinjerjev ali poveljništva vojaške posadke opremljen nabavni list, veljaven za vsako prodajalnico. Na isti način dobivajo jedilno sol gostinski obrati, pekarnice, živilske industrije, kakor tudi verske vzgojne, zdravstvene zajednice, če bi se njihove potrebe ne krile z živilskimi nakaznicami, ki jih imajo posamezni člani skupnosti.

Spor zaradi hitne čistilnice. S. J. Leta 1932 ste si izposodili 400 din. Posojilodajalec vas je leta 1932 najprej terjal, ker mu pa niste dolga vrnilli, je še istega leta pripeljal svojo hitno čistilnico k vam in odpeljal vašo, ki je bila več vredna, rekoč, da je sedaj dolg poravnau. Vi ste se temu protivili in ste mu rekli, da denarja nimate, čistilnice pa tudi ne daste. Vendar je do sedaj ostala vaša čistilnica pri upniku, njegova pa pri vas. Sedaj pa bi radi svojo čistilnico dobili nazaj in dolg plačali v gotovini. Upnik pa odklanja poravnavo, češ, da je bil dolg že leta 1932 z zamenjavo čistilnice poravnau. Vprašate, kako bi odločilo sodišče, koliko bi znašal sedaj vaš dolg, ter kakšne obresti bi morali plačati ter za koliko časa. — Po našem mnenju bi bil uspeh pravde na vrnitev čistilnice dvomljiv. To pa zaradi tega, ker ste na upnikovo izjavo, da predlaga poravnavo dolga z zamenjavo čistilnic, pustili, da je upnik odpeljal vašo in pustil pri vas svojo, ki ste jo ves čas gotovo tudi uporabljali in s tem nekako pristali na upnikov predlog o poravnavi dolga. Če bi vi res ne bili na to pristali, bi ne smeli pustiti zamenjati čistilnic in bi bili morali tožiti upnika na vrnitev čistilnice, ne pa čakati 10 let. Če je bil upnik zaradi vašega ravnanja lahko prepričan, da ste vi na zamenjavo čistilnic bodisi izredno ali molče pristali, je mogel v treh letih vašo čistilnico priposestevovati in postati njea lastnik. Odločba sodišča bi bila odvisna od obojestranskih trditvev in dokazov, ki bi jih predlagal vsaka stranka za svoje stališče. S popolno gotovostjo se ne more povedati kakšen bo izid pravde, dokler se ne sliši tudi nasprotnika in pa prič, ki bi prišle v pravdi v poštev. Ze po vaših navedbah pa govori več za pravilnost nasprotnikovega stališča, kakor pa vašega. Če bi pa vi z vašim stališčem prodrli in bi bilo smatrati, da z zamenjavo čistilnic ni prišlo do noravnave dolga, bi bili dolžni vrniti dolg s 5% obrestmi za 3 leta nazaj, vse spremenjeno v lire po razmerju 1 din je enako 0,38 lire.

Kmečko posestvo v zakupu. M. A.: Leta 1938 ste oddali kmečko posestvo obstoječe iz hiše in zemljišč v zakup za dobo petih let in to po zelo nizki ceni. Ali bi lahko povišali najemnino za kmečko poslopje in za polje? Ali bi lahko že sedaj zakupno pogodbo odpovedali? — Se vedno velja predpis, da se za zakupe ne sme zahtevati višja cena kakor je ta bila na dan 15. marec 1941. Ker je zakup ali najem tudi rabokup, je povišanje najemnine ali zakupnine v vašem primeru prepovedano. Kar se pa tice predčasne odpovedi, ste tudi vezani na pogodbo, razen če bi nastopili v zakonu predvideni primeri, o katerih pa ničesar ne poveste. Samo zaradi preizkne najemnine pač ne bo mogoče predčasno odpovedati najema. V kolikor glede trajanja najema odnosno zakupa ne bi bili vezani na po pogodbi dogovorjeno petletno dobo pa pripominjamo, da se omejitve odpovedi nanašajo le na najem stanovanj in poslovnih prostorov. Zemljišč pa dotična uredba ne omejuje.

Krst novorojenčkov, ki so jim očetje pod orožjem

Na zelo slovesen način so bili nedavno v Benetkah in po vseh župnišnih beneške patriarhije krščenj novorojenčki, katerih očetje so pod orožjem. V Benetkah so krstili 24, v ostalih delih prisojstovale poleg svojcev zaupnice ženskih lašijev, ki so poklonile rojenčkom nove zibelke in lepe opreme.

Umrl je bivši predsednik argentinske republike Justo, ki je vodil Argentino od 1932 do 1938. Bil je določen za uradnega kandidata pri bližnjih predsedniških volitvah.

V Turčiji so predsočajnim čutili spet hud potresni sunek, ki je trajal k sreči le dvajset sekund in ni povzročil škode.

Poravnajte naročnino za »Domoljub« še ta mesec! Če plačate naročnino za vse leto že v januarju, ste zavarovani za primer požarne nesreče!